

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM

BBA-5.2.2/16-2020-00001

„A nemzetközi bűnügyi adat-, információcsere fejlesztése, interoperabilitás fokozása”

dr. Bencze Kata

**Az európai igazságügyi együttműködés kihívásai a digitalizáció
korában és az e-CODEX rendszer mint az e-igazságügyi
együttműködés új eszköze**

2022. március

Tartalom

I. Az európai igazságügyi együttműködés alapjai	3
A. A büntetőügyekben folytatott nemzetközi igazságügyi együttműködés rendszere	3
B. A polgári és kereskedelmi ügyekben folytatott európai együttműködés	5
II. Az igazságügyi együttműködés fő kihívásai a digitalizáció korában.....	8
A. A digitalizáció kihívásai mint a magyar ET-elnökség kiemelt prioritásterülete	9
B. Kihívások „A büntetőügyekben folytatott nemzetközi együttműködés új kommunikációs eszközei” c. szakmai kerekasztal tükrében	10
C. Kihívások „A digitális technológia és a mesterséges intelligencia új kihívásaival szembenező európai igazságszolgáltatás” c. igazságügyi miniszteri konferencia tükrében.....	12
III. Az e-CODEX mint az európai e-igazságügyi együttműködés eszköze	15
A. Az európai e-igazságügy (e-Justice).....	15
B. Az e-CODEX rendszer	17
C. E-CODEX projektek.....	19
IV. Az eEDES mint az európai igazságügyi együttműködés új eszköze	22
V. A hazai fejlesztések súlypontjai.....	24
A. eEDES	25
B. iSupport	26
VI. Fenntarthatóság az e-CODEX rendelettervezet tükrében	26
A. Jogi háttér	26
B. Az e-CODEX rendelet.....	27
C. Az e-CODEX rendszer operatív irányítása.....	29
VII. Az Európai Unió igazságügyi digitalizációs jogalkotási csomagja	32
VIII. Összegzés	33
Ajánlott irodalom.....	36
Hivatkozott jogszabályok, egyezmények és közlemények jegyzéke	37

I. Az európai igazságügyi együttműködés alapjai

A. A büntetőügyekben folytatott nemzetközi igazságügyi együttműködés rendszere

A büntetőügyekben Magyarország más államokkal folytatott igazságügyi együttműködésének kereteit két- és többoldalú nemzetközi megállapodások, *a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről* szóló 1996. évi XXXVIII. törvény¹ rendelkezései, valamint az Európai Unió tagállamainak vonatkozásában az uniós jogi eszközök és *az Európai Unió tagállamaival való együttműködésről* szóló 2012. évi CLXXX. törvény² rendelkezései biztosítják. Nemzetközi jogi eszköz hiányában a büntetőügyekben való együttműködés viszonyosság alapján is biztosítható. Viszonyosság hiányában a bűnügyi jogsegély iránti külföldi megkeresés teljesítéséről az igazságügyi miniszter, illetve a legfőbb ügyész a külpolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben dönt.

A *nemzetközi bűnügyi jogsegélyről* szóló törvény szerint a bűnügyi jogsegély formái büntetőügyekben a következők: a) kiadatás, b) büntetőeljárás átadása, illetve átvétele, c) szabadságelvonással járó büntetés vagy ilyen intézkedés végrehajtásának átvétele, illetve átengedése, d) vagyonelkobzás, elkobzás vagy ezzel azonos hatású büntetés vagy intézkedés (a továbbiakban: vagyonelkobzás vagy elkobzás) végrehajtásának átvétele, illetve átengedése, e) elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele vagy ezzel azonos hatású büntetés vagy intézkedés (a továbbiakban: elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele) végrehajtásának átvétele, illetve átengedése, f) eljárási jogsegély, g) feljelentés külföldi államnál. A bűnügyi jogsegélyt főszabály szerint az adott ország illetékes központi hatósága, magyar részről Igazságügyi Minisztérium vagy a Legfőbb Ügyészség nyújtja, illetve kéri.

A bűnügyi jogsegély iránti megkeresés nem teljesíthető és nem tehető meg, ha az sérti Magyarország közrendjét, illetve alapvető nemzetbiztonsági érdekét. Ha a nemzetközi jogsegélyről szóló törvény másként nem rendelkezik, a bűnügyi jogsegély iránti megkeresést akkor kell teljesíteni vagy előterjeszteni, ha a) a cselekmény mind a magyar jog, mind a külföldi állam joga szerint büntetendő; b) a jogsegélyt nem politikai bűncselekményre, vagy azzal szorosan összefüggő egyéb bűncselekményre és nem katonai bűncselekményre vonatkozóan kérik.

A jogsegély eljárásban a törvény eltérő rendelkezése hiányában a magyar büntető- és büntetőeljárási törvény rendelkezéseit a nemzetközi bűnügyi jogsegélyforgalomban is megfelelően alkalmazni kell. A megkereső hatóság kérésére azonban más eljárási szabályok is

¹ <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99600038.tv>

² <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200180.tv>

alkalmazhatók, feltéve, hogy azok nem összeegyeztethetetlenek a magyar jogrendszer alapelveivel.

Az uniós tagállamok igazságügyi hatóságaival való együttműködés keretében az Európa Tanács 2000. évi MLA-egyezménye³ 6. cikkében és az európai elfogatóparancsról szóló 2014/41/EU irányelvben⁴ foglaltaknak megfelelően a megkeresések közvetlen továbbítását kell általános szabályként követni. Így a büntetőeljárás egyes szakaszaiban illetékes igazságügyi hatóságok jogosultak az igazságügyi együttműködésre irányuló megkereséseket közvetlenül kibocsátani és fogadni. Magyarország MLA Egyezményhez tett nyilatkozata szerint a Legfőbb Ügyészség mint központi hatóság jogosult az Egyezmény 3. cikkének (1) bekezdése szerinti kölcsönös jogsegély iránti hivatalos megkeresések fogadására és kibocsátására, valamint közös nyomozócsoportok felállítására. Az őrizetben lévő személyek ideiglenes átadására irányuló megkereséseket az Igazságügyi Minisztérium mint központi hatóság fogadja és adja ki. A büntetőeljárások átadására és az ítéletekkel kapcsolatos tájékoztatásra irányuló hivatalos megkeresések szintén a Legfőbb Ügyészséghez kerülnek benyújtásra.

A büntetőügyekben folytatott európai uniós igazságügyi együttműködés jogalapját az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ)⁵ 82. cikk (1) bekezdés d) pontja⁶ tartalmazza. A tagállamok közötti együttműködés a büntetőügyekben hozott bírósági ítéletek és határozatok kölcsönös elismerésének elvén alapul, és az erre irányuló jogalkotás célja a tagállamok igazságügyi vagy annak megfelelő hatóságai közötti együttműködés megkönnyítése a büntetőeljárások keretében és a határozatok végrehajtása terén.

A bűnügyi igazságügyi együttműködés körében az *Európai Parlament és a Tanács európai nyomozási határozatról* szóló 2014/41/EU irányelve⁷ az európai nyomozási határozatot (ENYH) a büntetőjogi vonatkozású igazságügyi együttműködés egyik fő eszközeként vezette be. Az ENYH-t valamely kibocsátó tagállam igazságügyi hatósága ad ki vagy érvényesít abból a célból, hogy egy másik, a végrehajtó államban egy vagy több konkrét nyomozási cselekményt

---

³ European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters (Strasbourg, 1959.04.20., ETS No. 030), <https://rm.coe.int/16800656ce>

⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2014/41/EU IRÁNYELVE (2014. április 3.) a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0041&from=LT>

⁵ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

⁶ EUMSZ 82. (1) *Az Unióban a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés a büntetőügyekben hozott bírósági ítéletek és határozatok kölcsönös elismerésének elvén alapul, és magában foglalja a tagállamok törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseinek közelítését a (2) bekezdésben és a 83. cikkben említett területeken. Az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében intézkedéseket állapít meg, amelyek célja:*
[...]

d) a tagállamok igazságügyi vagy annak megfelelő hatóságai közötti együttműködés megkönnyítése a büntetőeljárások keretében és a határozatok végrehajtása terén.

⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0041&from=LT>

végezzenek el az ezen irányelvvel összhangban folytatott bizonyítékszerzés céljából. Ennek formái különösen: a) ideiglenes intézkedés, b) adatszolgáltatás pénzügyi intézmény által vezetett számláról és számlaforgalmi adatokról, c) fogvatartott személy ideiglenes átadása az európai nyomozási határozatot kibocsátó tagállamba, d) fogvatartott személy ideiglenes átadása az európai nyomozási határozatot végrehajtó tagállamba, e) kihallgatás telekommunikációs eszköz útján, f) leplezett eszközök alkalmazása. Az ENYH-t a törvényben meghatározott általános gyorsasági és elsőbbségi elven túlmenően is szigorú eljárási határidőkön belül hajtják végre, a szoros határidők betartásának feltétele azonban a biztonságos, rugalmas és kölcsönös kommunikáció az eljárás során. A végrehajtás során lehetőség nyílik a tagállami hatóságokkal közvetlen konzultációra, és elvárható, hogy a hatóságok a végrehajtásra vonatkozó minden lényeges kérdéssel haladéktalanul tájékoztassák egymást. A kibocsátó hatóság annak biztosítására, hogy az ENYH eljusson a végrehajtó állam illetékes hatóságához, minden lehetséges vagy releváns, az elektronikus kommunikáció hitelességét biztosító továbbítási módot igénybe vehet, például az Európai Bírósági Hálózat vagy az Eurojust biztonságos távközlési rendszerét, valamint az igazságügyi és büntető hatóságok által használt más csatornákat is.

2020. december 19-én lépett hatályba az Európai Parlament és a Tanács *befagyasztást és az elkobzást elrendelő határozatok kölcsönös elismeréséről* szóló 2018/1805 (EU) rendelete⁸, amely a fentiekkel egyező előírásokat tartalmaz a kommunikációs csatornára vonatkozóan. A rendelet szerint a terrorizmust finanszírozó szervezett bűnözés felszámolása érdekében alapvetően fontos a bűnözők megfosztása a bűncselekményből származó jövedelemtől, ezért a befagyasztást és az elkobzást elrendelő határozatokat a lehető legteljesebb mértékben kell végrehajtani az egész Unióban. A rendelet megengedi minden olyan írásos kommunikációs eszköz használatát, amely lehetővé teszi a végrehajtó hatóság számára a befagyasztási igazolás hitelességének ellenőrzését. A gyors és megbízható kommunikáció e rendelet alkalmazásában szintén szükséges és elkerülhetetlen a hatékony és azonnali végrehajtáshoz.

B. A polgári és kereskedelmi ügyekben folytatott európai együttműködés

Az évek során az Európai Unióban nagyszámú tagállam közötti mozgása, áruk és szolgáltatások tagállamok közötti mozgása, amely a megszorított jogviták és egyéb igazságügyi eljárások következtében számos új kihívás elé állította a tagállami igazságszolgáltatási rendszereket. Ezen kihívásokra a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló *európai igazságügyi térség* létrehozása kísérel meg választ adni. Az európai igazságügyi térségben az egyéneket nem szabad megakadályozni vagy visszatartani jogaik gyakorlásában, ennek a tagállamok jogi vagy közigazgatási rendszereinek összeegyeztethetlensége és összetettsége sem képezheti akadályát.

---

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1805&from=HU>

A jog érvényesülésén alapuló európai térség megalapozására az Európai Tanács 1999 októberi tamperei (Finnország) ülésén elfogadott következtetéseiben került sor. Az Európai Unió állam- és kormányfői ebben leszögezték, hogy „*egy valóban a jog érvényesülésén alapuló európai térségben nem engedhető meg, hogy a tagállamok jogi és közigazgatási rendszereinek összeegyeztethetlensége és bonyolultsága akadályozza meg a magánszemélyeket és vállalkozásokat jogaik gyakorlásában, vagy visszatartsa őket attól*”⁹. Elkötelezték magukat továbbá egy, a jog érvényesülésén alapuló európai térség létrehozása mellett, melyben bárki olyan egyszerűen fordulhat egy másik tagállam bíróságához vagy más hatóságához, mint a saját tagállamában.¹⁰ Ezt követően a 2004-es hágai, majd a 2009-es stockholmi program keretében folytatódott a polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés további elmélyítése. A következő vízvonalstót az Amszterdami Szerződés jelentette, amely lehetővé tette az európai uniós jogi aktusok közvetlen alkalmazását a polgári igazságszolgáltatásban.

A polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés számára a jogalapot az EUMSZ 81. cikke¹¹ biztosítja. A határokon átnyúló igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés megkönnyítésének fő eszközei a tagállamok közötti kölcsönös bizalmon alapuló kölcsönös elismerés elve és a nemzeti bíróságok közötti közvetlen igazságügyi együttműködés.

A polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés területén az EU fellépése elsősorban a következő célok elérésére irányul:

- nagyfokú jogbiztonság biztosítása a polgárok számára a polgári jog által szabályozott, határokon átnyúló ügyekben;
- a polgári igazságszolgáltatáshoz való könnyű és hatékony hozzáférés biztosítása a polgárok számára a határokon átnyúló jogviták rendezése érdekében;
- a nemzeti polgári bíróságok közötti határokon átnyúló együttműködési eszközök egyszerűsítése;
- a bírói kar és az igazságügyi személyzet képzésének támogatása.

A polgári és kereskedelmi ügyekben történő igazságügyi együttműködés területén a tagállamok bíróságai, hatóságai közötti eljárási jogsegély tárgyú kooperációt a *polgári és kereskedelmi ügyekben a bizonyításfelvétel tekintetében történő, a tagállamok bíróságai közötti együttműködéséről szóló 1206/2001/EK tanácsi rendelet* (a továbbiakban bizonyításfelvételi rendelet) és a *tagállamokban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről* („iratkézbesítés”), és az *1348/2000/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 1393/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet* (a továbbiakban kézbesítési rendelet) szabályozza. Az Európai Bizottság (a továbbiakban: „Bizottság”) 2018.

⁹ A tamperei Európai Tanács (1999. október 15-16.) elnökségi következtetése https://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm

¹⁰ A polgári és kereskedelmi ügyekben folytatott igazságügyi együttműködésre vonatkozó európai uniós jogszabályok gyűjteménye (Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2013)

¹¹ EUMSZ 81. (1) Az Unió a határokon átnyúló vonatkozású polgári ügyek tekintetében igazságügyi együttműködést alakít ki, amely a bírósági és bíróságon kívüli határozatok kölcsönös elismerésének elvén alapul. Ennek az együttműködésnek a keretében olyan intézkedések is elfogadhatók, amelyek célja a tagállamok törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseinek közelítése.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak céljából az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében intézkedéseket állapít meg – különösen, ha ez a belső piac megfelelő működéséhez szükséges –, biztosítandó a következőket:

[...]

e) az igazságszolgáltatáshoz való tényleges hozzáférés,

f) a polgári eljárások zökkenőmentes lefolytatását gátló akadályok megszüntetése, szükség esetén a tagállamokban alkalmazandó polgári eljárásjogi szabályok összeegyeztethetőségének előmozdításával, [...]

május 31-én fogadta el a két rendelet módosítására vonatkozó javaslatát, amelyek közös célkitűzése a rendeletek alkalmazása során felmerült gyakorlati problémák kezelése mellett a digitális korszak által biztosított lehetőségek kiaknázásának fokozása volt.

A 2020. november 25-én elfogadott 2020/1783/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet („átdolgozott bizonyításfelvételi rendelet”)⁹ esetében ez utóbbi célkitűzés megvalósításának fő eleme, hogy a bíróságok, más hatóságok közötti kommunikáció, s ennek körében a jogsegélykérelmek és a válaszok megküldése a tagállamok között – az eddigi, elsősorban papír alapon és postai úton történő kommunikáció helyett – elektronikusan, egy erre a célra szolgáló zárt, biztonságos rendszerben történik majd. A rendelet speciális szabályokat állapít meg videokonferencia vagy egyéb távközlési technológia útján történő bizonyításfelvétellel összefüggésben, amelynek alkalmazását egy másik tagállamban tartózkodó személy meghallgatása esetére főszabályként írja elő. Amennyiben a bizonyíték felvételére ilyen személy meghallgatása útján kerül sor, az eljáró bíróság által kért közvetlen bizonyításfelvételt videokonferencia vagy egyéb távközlési technológia használata révén kell lefolytatni – amennyiben az adott technológia a bíróság rendelkezésére áll, és a bíróság megítélése szerint a technológia használata az ügy sajátos körülményeire tekintettel megfelelő. A rendelet rögzíti, hogy a decentralizált informatikai rendszeren keresztül továbbított iratok az eljárásban nem foszthatók meg joghatásuktól és tagadható meg bizonyítékként való felhasználásuk más tagállamban kizárólag azon az alapon, hogy elektronikus formátumúak.

A szintén 2020. november 25-én elfogadott 2020/1784/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet („átdolgozott iratkézésbesítési rendelet”)¹⁰ tekintetében a digitalizáció vívmányainak alkalmazására a bizonyításfelvételi rendelethez hasonlóan a különböző tagállamok bíróságai, hatóságai közötti adatcserének egy decentralizált informatikai rendszerben történő bonyolítása útján kerül sor. Az említett decentralizált informatikai rendszer alapját olyan interoperábilis megoldásnak kell képeznie, mint például az e-CODEX.¹¹

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:32020R1783>

¹⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32020R1784&qid=1649684539188>

¹¹ Erről bővebben ld. a III. fejezetet.

Az átdolgozott iratkézési rendelet azt is lehetővé teszi, hogy meghatározott feltételek fennállása esetén a kézbesítés közvetlenül történhessen a címzett elektronikus postafiókjába. A közvetlen kézbesítés feltételei az alábbiak:

- (i) minősített ajánlott elektronikus kézbesítési szolgáltatás alkalmazása és a címzett előzetes, kifejezett hozzájárulása a bírósági eljárás során az iratok elektronikus eszközök útján kézbesítéséhez; vagy
- (ii) az eljáró bíróság vagy hatóság, illetve az eljárásban az iratkézésért felelős fél részére adott előzetes, kifejezett hozzájárulás az adott eljárás során az iratok meghatározott e-mail-címre történő kézbesítéséhez, valamint az irat átvételéről az átvétel dátumát is tartalmazó címzetti visszaigazolás.

II. Az igazságügyi együttműködés fő kihívásai a digitalizáció korában

Az igazságszolgáltatás hatékonyságával és minőségével kapcsolatos elvárások a mindennapjainkat átható digitalizáció térnyerésével egyre nőnek. Az elektronikus ügyintézéshez szokott állampolgárok részéről határozott igény mutatkozik arra, hogy beadványaikat online is előterjeszthessék, az őket érintő eljárások irataihoz személyes megjelenés nélkül is hozzáférjenek, és audiovizuális eszközökkel vehessenek részt az eljárási cselekményben. Napjainkra a technológia alkalmazása a jogi eljárásokban is megkerülhetlenné vált, ezért egyre sürgetőbb a digitális rendszerek nemzeti szintű továbbfejlesztése, valamint a tagállamok közötti technikai szintű együttműködés elősegítése. Az elmúlt két évben a COVID-19 világjárvány új kihívásokat teremtett, amelyek rávilágítottak a digitális technológiák szerepére az igazságszolgáltatáshoz való haladéktalan és zavartalan hozzáférés biztosításában.

Mára általánossá vált az a felfogás, hogy a digitalizáció kihívásait egyetlen ország sem tudja egyedül kezelni. A nemzeti e-közigazgatási rendszereknek korlátozott a hasznossága, ha kompatibilitási vagy biztonsági problémák akadályozzák az e-akták, elektronikus okiratok továbbítását a külföldi központi hatóságok, bíróságok felé. Hasonlóképpen a távmeghallgatások digitális kép- és hangátviteli megoldásai sem tekinthetők teljes sikernek, ha a másik állam rendszerével való technikai összeegyeztethetlenség miatt nem használhatóak nemzetközi elemet tartalmazó távmeghallgatások során. A büntető igazságszolgáltatásban különösen égető kérdés, hogy az ügyek határokon átnyúló jellege ne lassítsa az eljárásokat, ezért egyre inkább felértékelődik minden olyan kezdeményezés és gyakorlat, amely megkönnyítheti az egyes országok hatóságai közötti együttműködést.

Az Európa Tanács 2021. évi magyar elnöksége keretében megrendezett „*A büntetőügyekben folytatott nemzetközi együttműködés új kommunikációs eszközei*” c. szakmai kerekasztal és „*A digitális technológia és a mesterséges intelligencia új kihívásaival szembenező európai*

igazságszolgáltatás” c. igazságügyi miniszteri konferencia számos kihívást fogalmazott meg, amelyek az alábbiakban kerülnek részletesen ismertetésre.

A. A digitalizáció kihívásai mint a magyar ET-elnökség kiemelt prioritásterülete

Magyarország Kormánya az Európa Tanács (a továbbiakban: ET) Miniszteri Bizottságának 2021. május - november közötti magyar elnökségét előkészítő feladatokról szóló 1616/2020 (X.1.) számú határozatával fogadta el és hirdette ki hazánk elnökségi prioritásait, melyek közül az egyik kiemelt prioritásterület *a jövő kihívásai: kiberbűnözés, mesterséges intelligencia* volt.

A 2021 második félévében zajlott magyar elnökség ideje alatt az Igazságügyi Minisztérium feladatkörében az egymás értékeit tiszteletben tartó, tagállamok közötti kölcsönös partnerségre és párbeszédre, valamint a valós kérdésekre választ kereső, pragmatikus megközelítésre helyezte a hangsúlyt. A jelenlegi, COVID-19 világvilágjárvány által beárnyékolta helyzetben, melyben valamennyi tagállam a járványhelyzet enyhülésére és új lendületre várt, a valódi megoldások keresésének motorja kívántunk lenni.

Az elnökségi időszak kiváló lehetőséget nyújtott arra, hogy az igazságügyet érintő hazai érdekek megjelenjenek a nemzetközi térben. Az igazságügyi tárca által megvalósított programok egy része a jelen és a jövő kihívásaira fókuszált, közte az igazságszolgáltatás digitalizációjának előmozdítására és a mesterséges intelligenciában rejlő, az igazságügyi eljárásokban alkalmazható lehetőségek biztonságos kiaknázásának megvitatására, és általánosságban a mesterséges intelligencia emberi jogokat, jogállamiságot és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést érintő hatásainak vizsgálatára.¹² Emellett a minisztérium kiemelt figyelmet szentelt az emberi jogi párbeszéd megerősítésére, illetve a strasbourgi székhelyű Emberi Jogok Európai Bírósága joggyakorlatának a hazai rendes bíróságok joggyakorlatában való alkalmazásának szélesebb körű megismertetésére. Mindkét fókuszterület tekintetében elmondható, hogy az igazságügyi tárca fő célkitűzése az ET-szinten jelentkező valós problémákra adandó konkrét megoldások megtalálásának előmozdítása, ennek érdekében pedig a tagállami tapasztalatok cseréje és a már működő jó gyakorlatok megosztása volt. „A jövő kihívásai: kiberbűnözés, mesterséges intelligencia” területen szakmai programjainkkal hozzájárultunk az új technológiákkal, köztük a gyorsan fejlődő mesterséges intelligencia-alapú alkalmazásokkal kapcsolatos európai gondolkodás és együttműködés előmozdításához.

Az Igazságügyi Minisztérium saját hatáskörében az alábbi prioritásokat fogalmazta meg a kormányzati elnökségi célok kiegészítésére:

---

¹² <https://hungarytoday.hu/council-of-europe-judit-varga-hungary/>

- az igazságszolgáltatás digitalizációjának előmozdítása és a mesterséges intelligenciában mint technológiában rejlő lehetőségek biztonságos kiaknázása;
- a határokon átnyúló, digitális csatornákon keresztül bonyolódó eljárások során felmerülő problémák hatékony megoldásának előmozdítása a tagállamok közötti aktív tapasztalatcsere és a már bevált gyakorlatok megosztása révén;
- az Európa Tanács keretében megvalósuló emberi jogi párbeszéd megerősítése az emberi jogi és alapjogi kérdéseket komplexen tartalmazó, mindemellett az aktuális, politikai vitákat kiváltó témákra is reflektáló Emberi Jogi Kézikönyv kiadásával;
- az Emberi Jogok Európai Egyezménye strasbourgi és magyar jogalkalmazási gyakorlatának, az Emberi Jogok Európai Bírósága esetjogának megismertetése, és a jogalkalmazási tevékenység nemzetközi perspektívájának szélesítése.

B. Kihívások „A büntetőügyekben folytatott nemzetközi együttműködés új kommunikációs eszközei” c. szakmai kerekasztal tükrében

Az ET tagállamok nemzeti szakértőinek részvételével megtartott online szakértői kerekasztal konferencia a nemzetközi bűnügyi együttműködés új kommunikációs eszközeiben rejlő lehetőségeket és nehézségeket járta körül. A szakmai konferencián 36 tagállam 140 jogi és informatikai szakértője vett részt, és 18 nemzetközileg elismert szakértő adott elő.

A 2021. október 4-i kerekasztal célja a tagállamok közötti együttműködés érdekében egy olyan informális egyeztetési platform létrehozása volt, amely lehetőséget biztosít a nemzeti szakértők számára a tagállami tapasztalatok és bevált gyakorlatok megosztására. A résztvevők két fő témakörben, (i) a büntetőügyekben a jogsegélykérelmek elektronikus továbbítása és (ii) a büntetőeljárásokban a távmeghallgatások (szakértők, tanúk és vádlottak videokonferencia útján történő meghallgatása) összefüggéseiben folytattak szekciósintű és plenáris vitákat.

A kerekasztal teret biztosított a már működő vagy fejlesztés alatt álló nemzetközi együttműködési platformok létrehozása és megvalósítása során szerzett tapasztalatok bemutatására, úgy mint az Európai Bizottság által létrehozott eDES; az elektronikus eljárásokban tervezett e-CODEX alapú együttműködés; a latin-amerikai államok, Spanyolország és Portugália központi hatóságai közötti nemzetközi jogi együttműködésre irányuló kérelmek elektronikus továbbításáról szóló *Medellíni Szerződés* alapján létrehozott Ibero-Amerikai Nemzetközi Jogi Együttműködési Hálózat (IberRed); valamint szó esett az INTERPOL kiadatási kérelmek elektronikus továbbítására létrejött e-Extradition kezdeményezéséről és szintén az INTERPOL által létrehozott e-MLA-ről.

A kerekasztal résztvevői számos jogi és informatikai kihívást azonosítottak a határokon átnyúló büntetőjogi együttműködés fent említett területein, melyek alapján az Európa Tanács magyar elnöksége elnökségi konklúzióiban egyebek mellett megállapította, hogy a tagállamok eltérő

jogi hagyományai ellenére elengedhetetlenül szükség van közös megközelítésre a gyors technológiai fejlődés által felvetett kihívások leküzdéséhez és az igazságszolgáltatás digitalizálásával kapcsolatos gyakorlati megoldások megtalálásához. Ezzel összefüggésben kiemelt jelentőséggel bír minden olyan kezdeményezés és bevált gyakorlat, amely elősegítheti az igazságügyi eljárások hatékonyságának elektronikus eszközökkel történő előmozdítását, ide értve különösen az igazságügyi hatóságok közötti határokon átnyúló együttműködés eseteit. Az elnökségi konklúziók jelen tanulmány szempontjából legfontosabb megállapításai az alábbiak voltak: 1. A digitális technológia jelenlegi fejlettsége versenyhelyzetet teremtett a bűnözés és a bűnüldözés között, amelyben a bűnüldözés csak az új jelenségekhez való folyamatos alkalmazkodással tud lépést tartani a bűnözéssel. Ezt súlyosbítja az a tény, hogy a tagállamok egyedül csak a területi illetékességükön belül végezhetnek eljárási cselekményeket. Ezért a lényegesen gyorsabb és hatékonyabb büntetőeljárások biztosítása érdekében fontos átfogó elveket megállapítani annak meghatározására, hogy a kibertérben mely eljárási cselekmények tartoznak a nemzetközi bűnügyi együttműködés hatálya alá, és melyek az eljárási joghatóság határai azokban az esetekben, amikor a hagyományos eljárási elvek, például a területi elv, nem értelmezhetőek.

2. Fontos megjegyezni, hogy a büntetőeljárások egyik elsődleges követelménye a megszerzett bizonyítékok hitelessége, melynek biztosítása érdekében kulcsfontosságú a tagállamok közötti hatékony együttműködés. A kibertér által biztosított eszközökből és lehetőségekből fakadó eljárási igények, az állami szuverenitás fontossága és a hitelesség iránti igény közötti konfliktus feloldható lenne, a megfelelő megoldás azonban kimerítő jogi vizsgálatot igényel. Az erre vonatkozó jogalkotás még folyamatban van, különös tekintettel az Európa Tanács számítástechnikai bűnözésről szóló egyezményének (budapesti egyezmény) második kiegészítő jegyzőkönyvére¹³, amely várhatóan 2022 májusában nyílik meg aláírásra.

3. A nemzetközi igazságügyi együttműködésben kardinális szerepet játszik a jogsegélykérelmek továbbítása és az igazságügyi iratok külföldre történő kézbesítése, figyelemmel arra, hogy az iratok kézbesítésének ideje és módja számos eljárási következményt von maga után, és a megfelelő kézbesítés követelménye számos eljárási alapelv védelmét is szolgálja. Bár az elektronikus úton történő iratküldés jogalapja 1959 óta létezik, a tagállamok közötti elektronikus kommunikáció biztosítása, valamint az idő- és költségigényes papíralapú kommunikáció felváltása érdekében elengedhetetlenek lennének az átvételi mechanizmusra és a kommunikáció technikai feltételeire vonatkozó belső szabályok is. Egy biztonságos, kölcsönös átjárhatóságot és magas szintű adatvédelmet biztosító kommunikációs hálózat garantálja, hogy a

---

¹³ Az Európa Tanács Budapesten, 2001. november 23-án kelt Számítástechnikai Bűnözésről szóló Egyezménye. Vö. 2004. évi LXXIX. törvény az Európa Tanács Budapesten, 2001. november 23-án kelt Számítástechnikai Bűnözésről szóló Egyezményének kihirdetéséről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0400079.tv>

megkeresett állam illetékes hatóságait a megkereső állam megfelelően azonosítani tudja, és biztosítja az üzenetek hitelességét és integritását.

4. A közelmúltig az államhatárok fizikai és jogi szempontból akadályozták a nemzetközi bűnügyi együttműködést, ma azonban úgy tűnik, hogy a nemzetközi bűnügyi együttműködés hatékonysága informatikai szempontból korlátozott, mivel egyelőre hiányoznak azok a kölcsönösen elfogadott elektronikus platformok, szabványok, eljárások, amelyeket az államok egységesen használhatnának az együttműködés során.

5. Az eljárási joghatóság körében szintén létfontosságú, hogy az államok a nemzetközi bűnügyi együttműködés során hatékony és hiteles elektronikus csatornán keresztül kommunikálhassanak egymással. Ezen a területen célszerű megvizsgálni az egyes államok között már működő megoldásokat¹⁴, és ösztönözni az országok részvételét a bűnügyi együttműködés elektronikus formáiban.

6. A digitális fejlesztések és az új platformok létrehozásának fő hozzáadott értéke az eljárások hatékonyságának és eredményességének növelése, valamint az idő- és költségcsökkentés. A további előnyök közé tartozik az illetékes hatóságok beazonosítása során fellépő hibák, valamint az információvesztés lehetőségének csökkentése; és a biztonság fokozása a minősített aláírások és az elektronikus eljárások szabványosítása révén.

A konferencia elnökségi konklúzióiban Magyarország a jogi informatikai kerekasztal évenkénti megszervezésére biztatta a jövőbeli elnökségeket. Az együttműködési platform a műszaki kompatibilitási, interoperabilitási problémák leküzdése és az új kommunikációs eszközök széles körű használatának elősegítése érdekében hatékony fórumot biztosíthat a nemzetközi igazságügyi együttműködés területén a tagállamok közötti, a szabályozási és informatikai legjobb gyakorlatokat illető folyamatos és elmélyült tapasztalatcseréhez.

C. Kihívások „A digitális technológia és a mesterséges intelligencia új kihívásaival szembenező európai igazságügyi miniszteri konferencia tükrében

A magyar ET elnökség egyetlen miniszteri szintű rendezvényeként, az ET 39 tagállamának részvételével került sor az igazságügyi miniszterek találkozájára 2021. október 5-én. „A digitális technológia és a mesterséges intelligencia új kihívásaival szembenező európai

---

¹⁴ A központi hatóságok közötti nemzetközi jogi együttműködésre irányuló megkeresések elektronikus továbbításáról szóló, 2019. július 25-én létrejött ún. Medellini Egyezmény (részesei: Portugália, Spanyolország, Andorra, valamint a dél- és latin-amerikai államok többsége) keretében működő *Iber@ Platform* zárt, biztonságos és bizalmas környezetet kínál, amely a nemzetközi jogi együttműködésre irányuló hivatalos és informális megkeresések gyors és megbízható továbbítását segíti elő. A platformhoz korlátozott és kizárólagos hozzáféréssel rendelkezik kapcsolattartó pontokhoz és hálózatokhoz, illetve a nemzetközi jogi együttműködés egyes szereplőihöz, mint az Eurojust és az Interpol Főtitkársága.

lehetünk szemtanúi, hogy valamennyi állam igyekszik összhangba hozni jogszabályait a gyorsan változó társadalmi realitásokkal. Ez különösen igaz a digitális eszközök és a mesterséges intelligencia széles körű alkalmazásával összefüggésben, amely az eljárási jogszabályok vonatkozásában vet fel számos igen komplex kérdést. A széles körben végbement digitalizáció, valamint a rapid módon terjedő algoritmikus és mesterséges intelligencia alapú döntéshozatal társadalomra gyakorolt jelentős hatása és az állampolgárok felkészületlensége a változásokra elengedhetetlenné teszi a tudatosság növelését a szabályozás kihatásaira és az emberi jogok fokozott védelmére nézve. A jól működő és hatékony jogi keretrendszer lényegi eleme az az emberközpontú megközelítés, amely a digitális világban is megőrzi és védi az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság lényegi elemeit. Mindez különösen is igaz az igazságszolgáltatási rendszerekre.

A konferencián lezajlott eszmecsere alapján a magyar elnökség a konklúzióiban megállapította, hogy minden olyan kezdeményezés és bevált jó gyakorlat, amely az elektronikus eszközök és mesterséges intelligencia alapú alkalmazások használatával elősegítheti a hatékonyabb bírósági eljárások lefolytatását – ideértve mind a nemzeti eljárásokat, mind az ET tagállamainak igazságügyi hatóságai közötti határokon átnyúló együttműködést is –, rendkívül értékes és indokolt. Mindemellett a tagállamok alkotmányos berendezkedésében és jogrendszereiben meglévő jelentős eltérések ellenére a gyors technológiai fejlődés által felvetett kihívások leküzdéséhez és az igazságszolgáltatás digitalizálásával kapcsolatos gyakorlati megoldások megtalálásához párbeszédre alapuló közös megközelítésre van szükség. Az elnökség továbbá kiemelte, hogy a jól működő és hatékony igazságszolgáltatás középpontjában a digitális eszközök és a mesterséges intelligencia használatának emberközpontú megközelítése kell, hogy álljon, amely megőrzi és védi az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság lényegi elemeit a digitális világban.

III. Az e-CODEX mint az európai e-igazságügyi együttműködés eszköze

A. Az európai e-igazságügy (e-Justice)

Az Európai Unió évtizedek óta elkötelezte magát az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés javítása mellett, amelyet egymást követő stratégiák és cselekvési tervek elfogadásával igyekszik előmozdítani. A 2019-2023-as időszakra elfogadott e-igazságügyi stratégia (*e-Justice Strategy for 2019-2023*¹⁹; a továbbiakban: Stratégia) és az annak alapján létrejött e-igazságügyi cselekvési terv (*European e-Justice Action Plan for 2019-2023*²⁰) – bár még a világjárvány előtti időszakban készültek – kiválóan adaptálhatóak a digitális átállás jelenlegi, nem várt kihívásaira, különösen ami a tagállami rendszerek közötti biztonságos kommunikáció megvalósítását illeti.

Az *e-igazságügy* célja az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés javítása az igazságszolgáltatáshoz való digitális hozzáférés hatékony eszközeinek biztosításával, a határokon átnyúló jogi eljárások egyszerűsítésével és digitalizálásával, melyek jelentőségét és aktualitását az elmúlt években a COVID-19 világjárvány is alátámasztotta. Az e-igazságügy e célja úgy valósul meg, hogy keretében egyszerűbbé és digitálissá válik nemzetközi összefüggésben a kommunikáció, az eljárásokhoz és a jogi információkhoz való hozzáférés, valamint a nemzeti rendszerekkel való és azok közötti kapcsolattartás.

A járvány rámutatott, hogy szükség van a nemzeti igazságszolgáltatási rendszerek digitalizációjának előmozdítására és a tagállamok nemzeti rendszerei közötti szinergiák kiaknázására, szem előtt tartva azt, hogy a tagállamok mindegyike részesülhessen a technológiai fejlődés előnyeiből, az „alapértelmezetten digitális” (*„digital by default”*) elvvel összhangban. A digitalizált csatornákon folytatott eljárások, így a bírósági eljárásokban érintettek közötti elektronikus kommunikáció is elengedhetetlenné váltak a tagállami igazságszolgáltatás hatékony működéséhez. Ezt mozdítja elő az e-igazságügy keretében a tagállamok az iránti kötelezettségvállalása, hogy – a vonatkozó jogi rendelkezések nemzeti és uniós jogszabályokba való beépítése révén – biztosítsák a polgároknak és a vállalkozásoknak a hatóságokkal digitális úton való érintkezés lehetőségét, ezzel garantálva a jogbiztonságot és az akadálytalan kapcsolattartást nemzeti és határokon átnyúló összefüggésben egyaránt.

Az e-igazságügyet szolgáló elektronikus eszközök fejlesztése az elmúlt években Európa-szerte rendkívüli ütemben felgyorsult, köszönhetően egyebek mellett a cselekvési terv keretében igénybe vehető uniós finanszírozási lehetőségeknek. Kiemelten az információs oldalakkal, keresőeszközökkel és dinamikus formanyomtatványokkal felszerelt *európai igazságügyi portál*, valamint a későbbiekben részletesen tárgyalandó e-CODEX alapú fejlesztések azok, amelyek lehetővé teszik a biztonságos elektronikus csatornákon keresztüli digitális bírósági eljárásokat és

¹⁹ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XG0313\(01\)&from=HU](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XG0313(01)&from=HU)

²⁰ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XG0313\(02\)&from=HU](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XG0313(02)&from=HU)

az igazságügyi hatóságok közötti biztonságos kommunikációt. Mindemellett a polgárok részére a jogi rendelkezések tárgyában nyújtott, könnyen elérhető tájékoztatás, valamint a tagállamok, illetve szakmai szervezetek felelősségi körébe tartozó bizonyos nemzeti nyilvántartásokhoz történő hozzáférés is a cselekvési terv végrehajtásának köszönhető.

Az e-igazságügy területén végzett munka eredményei más területeken is jól hasznosíthatók, az e-CODEX pedig kiemelten alkalmas arra, hogy számos más terület, illetve eljárás számára alapvető alkotóelemet biztosítson (pl. az e-kézbesítés révén). Hasonlóképpen, az e-SENS projekt eredményei arra irányulnak, hogy általános és „újrhasználható” műszaki komponensek segítségével megkönnyítsék a határokon átnyúló digitális közszolgáltatások nyújtását. Az információkhoz és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés megkönnyítése révén az igazságügy elősegíti a digitális egységes piac fejlesztését, amely az e-kormányzatról szóló tallinni nyilatkozat értelmében a digitális kormányzat egyik fő célkitűzése²¹.

A tagállami bíróságokra vonatkozó alkotmányos rendelkezések mentén, mint az igazságszolgáltatás függetlensége és a hatáskörök elkülönítése, az európai e-igazságügyi kezdeményezések az e-kormányzati kereten belüli egységességre törekszenek, támaszkodva „A közigazgatás digitális átalakításának felgyorsítása” című, a 2016-2020-as időszakra szóló ekormányzati cselekvési tervről szóló tanácsi következtetésekre²², valamint az *Uniókormányzati cselekvési terv 2016–2020 – A közigazgatás digitális átalakításának felgyorsítása* címmel kiadott bizottsági közleményre²³ támaszkodva.

Az európai e-igazságügy keretében a fentiekén túlmenően biztosítani kell az egyszeri adatszolgáltatás és adatgazdaságosság elvének megfelelő működést, elkerülve a felesleges eljárásokat; és a rendszerbe már egyszer bevitt adatokat az adatvédelmi szabályoknak megfelelően újra fel kell használni a későbbi eljárások során. Törekedni kell továbbá a felhasználóközpontú megközelítésre, azaz könnyen használható és a felhasználók önállóságát elősegítő applikációkat, honlapokat, eszközöket és rendszereket szükséges biztosítani.

Az e-igazságügyi stratégia és a 2019-2023-as cselekvési terv kiemelt területként határozza meg a kölcsönös átjárhatóság (interoperabilitás)²⁴ elvét az igazságszolgáltatás területén. Az egyes

---

²¹ Az Európai Unió Tanácsának észtt elnöksége alatt, a 2017. október 6-án tartott miniszteri találkozón tett tallinni nyilatkozat az e-kormányzatról, <https://www.eu2017.ee/news/insights/tallinn-declaration-egovernment-ministerialmeeting-duringestonian-presidency>.

²² <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12359-2016-INIT/en/pdf>

²³ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12359-2016-INIT/en/pdf>

²⁴ Az *interoperabilitás* az informatikai rendszerek együttműködésre való képességét jelenti, amely különböző szinteken valósulhat meg:

- a) technikai interoperabilitás esetén a rendszerek között fizikailag lehetséges az adatsere, és az egyik rendszerből a másikba eljuttatott információ a rendszer felhasználója számára értelmezhető. Ilyen szintű interoperabilitást az internet általános szolgáltatásai (e-mail, web stb.) megvalósítanak;

tagállamoknak a tagállami e-igazságügyi rendszerek olyan technikai megvalósítását és kezelését kell lehetővé tenniük, amely elősegíti a tagállami rendszerek összekapcsolását és kölcsönös átjárhatóságát. Biztosítani kell az igazságügyi rendszerhez kiválasztott különböző technikai, szervezeti, jogi és szemantikai aspektusok összeegyeztethetőségét, egyúttal megengedve a tagállami rugalmasságot. Ezzel összefüggésben az *európai interoperabilitási keretben*²⁷ meghatározott alapelveket kell figyelembe venni.

Lényeges, hogy ebben a keretben bizonyos funkciókat csak az igazságügyi hatóságok tagjai számára szabad elérhetővé tenni, mégpedig az eIDAS²⁸ rendelet előírásainak megfelelő rendszerekre alapuló, külön hozzáférési jogokkal járó biztonságos hozzáféréssel, illetve egységes vagy átjárható hitelesítési módszer segítségével. Az eIDAS rendelkezéseit kell alkalmazni minden olyan alkalommal, amikor az igazságügy területén bizalmi szolgáltatás²⁹ nyújtása vagy igénybevétele történik.

Ha az e-igazságügyi együttműködés hasznosságát vizsgáljuk, arra a következtetésre juthatunk, hogy annak nem kizárólag a szűk értelemben vett igazságszolgáltatás terén van kézzel fogható eredménye. A COVID-19 világvilágjárvány közvetlen következményeként drámaian megnövekedett az áruk határokon átnyúló mozgása is, mellyel párhuzamosan a más tagállami igazságszolgáltatási rendszerek egyszerű elérése iránti igény is egyre sürgetőbbé vált. Az igazságszolgáltatás a bizalom és a jogérvényesítési lehetőségek megerősítése révén a határokon átnyúló e-kereskedelem elősegítője lehet.³⁰ Ezzel összefüggésben feltétlenül említést érdemel az európai fizetési meghagyásos eljárás, az európai kis értékű követelések eljárása és az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés eljárása.

B. Az e-CODEX rendszer

Az e-CODEX az „*online adatcserén keresztül megvalósuló e-igazságügyi kommunikáció*” (eJustice Communication via Online Data Exchange) rövidítésének feleltethető meg, amely a

²⁷ A Bizottság közleménye - Az európai közszolgáltatások interoperabilitása felé (COM(2010) 744)
<https://eurlex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A52010DC0744&qid=1649751738269>

A Bizottság közleménye az Európai interoperabilitási keret végrehajtási stratégiájáról (COM(2017)134)
<https://eurlex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A52017DC0134&qid=1649751738269>

²⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 910/2014/EU rendelete (2014. július 23.) a belső piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó elektronikus azonosításról és bizalmi szolgáltatásokról, valamint az 1999/93/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32014R0910>

---

b) szemantikai interoperabilitás esetén a rendszerek az adatcserén túl egymás adatait értelmezni is tudják: az adat a küldő rendszerből olyan módon/formában kerül át a fogadó rendszerbe, hogy a fogadó rendszer ugyanolyan műveleteket tud rajta végezni, mintha az adat a fogadó rendszerben keletkezett volna.

²⁹ Az eIDAS rendelet 3. cikk 16. pontja értelmében a „bizalmi szolgáltatás” a rendszerint díjazás ellenében nyújtott, alábbiakból álló elektronikus szolgáltatásokat öleli fel:

- a) elektronikus aláírások, elektronikus bélyegzők vagy elektronikus időbélyegzők, ajánlott elektronikus kézbesítési szolgáltatások, valamint az ilyen szolgáltatásokhoz kapcsolódó tanúsítványok létrehozása, ellenőrzése és érvényesítése; vagy
- b) weboldal-hitelesítő tanúsítványok létrehozása, ellenőrzése és érvényesítése; vagy
- c) elektronikus aláírások, bélyegzők vagy az ilyen szolgáltatásokhoz kapcsolódó tanúsítványok megőrzése;

³⁰ Frank Woud: E-justice: Unlocking the full potential of European e-commerce.

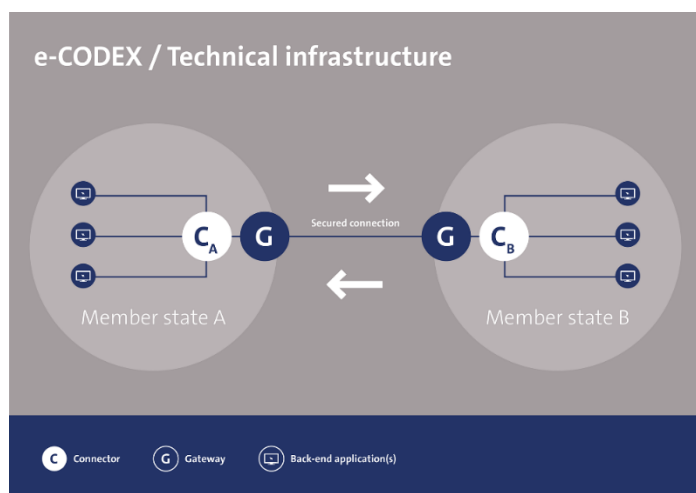
https://www.ecodex.eu/sites/default/files/2021-12/MS%204.5.1.%20EmJ_ecommerce_whitepaper_finalversion.pdf

határon átnyúló igazságügyi kommunikációt lehetővé tenni hivatott technikai platform megjelölésére szolgál. A platform célja, hogy biztosítsa az állampolgárok és vállalkozások igazságszolgáltatási rendszerekhez való jobb hozzáférését, és erősítse az e-CODEX-ben részt vevő igazságszolgáltatási rendszerek közötti együttműködést.

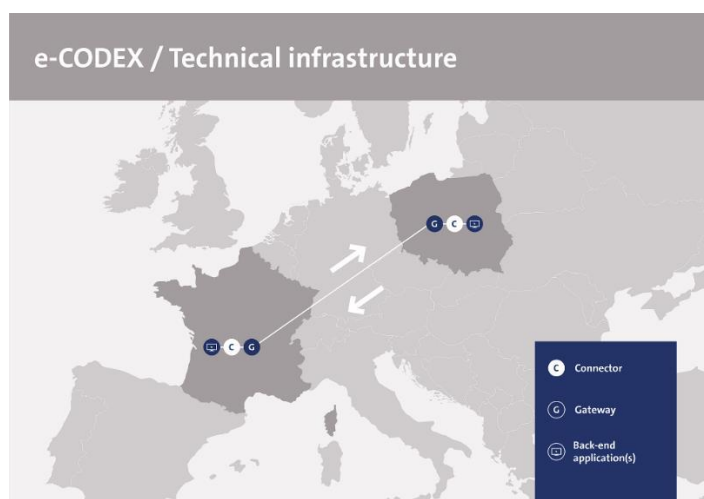
Az e-CODEX a határokon átnyúló polgári és büntetőeljárásoknál a tagállamok közötti igazságügyi együttműködés körében testreszabott megoldással könnyíti meg az elektronikus üzenetváltásokat illetően a biztonságos kommunikációt. A tagállami hatóságok közötti üzenetküldést egy strukturált adatokat és az adatokra vonatkozóan a tagállamok által kölcsönösen kialakított szemantikai rendszert tartalmazó struktúra támogatja. Mindemellett a tagállamok kölcsönös megállapodása alapján az e-CODEX keretében történő üzenetváltások jogi kötőerővel bírhatnak, felváltva ezzel a papír alapú kommunikációt (ún. „circle of trust”).

Az e-CODEX rendszer egy szoftvercsomag, amely a biztonságos kommunikációt szolgáló hozzáférési pont létrehozására használható. Az e-CODEX-et használó hozzáférési pontok központi rendszer bevonása nélkül, közös protokollokon keresztül kommunikálhatnak az interneten más hozzáférési pontokkal. Minden egyes hozzáférési pont hozzákapszolható egy vagy több nemzeti ügyviteli rendszerhez, lehetővé téve a dokumentumok más hasonló rendszerekkel való biztonságos cseréjét. A dokumentumok konkrét eljárásokban történő cseréje akként történik, hogy az e-CODEX rendszer olyan – a továbbítandó tartalomhoz nem kapcsolódó, hanem csupán a kommunikációt lehetővé tevő – szabványosított digitális űrlapokat bocsát rendelkezésre, amelyek lehetővé teszik a nemzeti rendszerek közötti információcserét.

Az e-CODEX két fő komponensből áll: a Domibus Átjáróból (ún. Domibus Gateway), valamint az e-CODEX Csatlakozóból (ún. e-CODEX Connector). A Domibus Átjáró alapvető funkciója az e-kézbesítés a partnerek közötti üzenetváltások során; az e-CODEX Csatlakozó pedig a modulok olyan általános komponense, amely az e-CODEX-et használó tagállamok saját fejlesztésű, eltérő alkalmazásai számára a közös funkciók meglétét, azaz az interoperabilitást hivatott biztosítani.

1. ábra - Az e-CODEX rendszer műszaki infrastruktúrája

2. ábra - A tagállamok közötti kommunikáció sablonja²⁵

C. E-CODEX projektek

Az e-CODEX-et 21²⁶ tagállam 7 fejlesztette ki harmadik országok, illetve területek és szervezetek²⁷ részvételével 2010 és 2016 között. A rendszer kifejlesztésének összköltsége mintegy 24 millió EUR volt, amelynek 50 %-át az EU finanszírozta vissza nem térítendő támogatások formájában, 50 %-át pedig a részt vevő tagállamok állták.

²⁵ Az 1-2. sz. képek forrása: <https://www.e-codex.eu/technical-solutions>

²⁶ Ausztria, Belgium, Csehország, az Egyesült Királyság, Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Málta, Németország, Olaszország, Portugália, Románia és Spanyolország.

²⁷ Jersey, Norvégia, Törökország, valamint a CCBE (Európai Ügyvédi Kamarák Tanácsa) és a CNUE (Európai Unió Közjegyzősegeinek Tanácsa).

Az e-CODEX rendszert jelenleg egy tagállamokból és más szervezetekből álló, uniós támogatásból finanszírozott konzorcium irányítja. Számos olyan uniós kísérleti projekt van folyamatban, amelyek az e-CODEX platformra épülnek, ilyen egyebek mellett tagállamok határon átnyúló polgári ügyekben való biztonságos adatcseréjének biztosítása, a határon átnyúló eljárások támogatásának erősítése és mélyítése, az európai nyomozati határozat (European Investigation Order, EIO), valamint az elektronikus bizonyítékok biztonságos cseréje, továbbá a határon átnyúló tartási ügyekben a tartási kötelezettségek behajtását elősegíteni hivatott platform. A főbb kezdeményezések, a teljesség igénye nélkül:

- a) **iSupport:** A Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia (HCCH) iSupport projektje egy olyan elektronikus ügykezelő és biztonságos kommunikációs rendszer kialakítására jött létre, amely a határon átnyúló tartási kötelezettségek behajtását hivatott elősegíteni. A HCCH iSupport az e-CODEX platformot használja a válást követő gyermektartási kötelezettségre vonatkozó adatok cseréje tekintetében. Jelenleg az iSupport rendszer e-CODEX implementációjának tesztelése zajlik, és a további fejlesztésben érdekelt tagállami körrel folytatódik a szorosabb együttműködés.
- b) **e-CODEX Plus:** a projekt célja a tagállamok határon átnyúló polgári ügyekben való biztonságos adatcseréjének biztosítása, valamint a határon átnyúló eljárások támogatásának erősítése és mélyítése;
- c) **Evidence2 e-CODEX:** a projekt a korábbi EVIDENCE és e-CODEX projektek fúziójából született meg, a projekt keretében a büntető ügyekben való kölcsönös jogi segítségnyújtás során történő kommunikáció tekintetében alkalmazható felületről beszélünk, amely alkalmas lehet bizonyítékok továbbítására is.
- d) **EXEC:** az EXEC projekt (Electronic Xchange of e-Evidences) egy olyan működő hálózathoz biztosít hozzáférést a tagállamok számára, amely lehetővé teszi az európai nyomozati határozat, valamint az elektronikus bizonyítékok biztonságos cseréjét.
- e) **Find a Bailiff:** a projekt egy olyan keresőmotort biztosít az állampolgárok és a gyakorló jogászok számára, amelyen keresztül végrehajtott kereshetnek az Európai Unión belül, például a követelések külföldi behajtása érdekében vagy külföldi bírósági határozatok végrehajtása érdekében.
- f) **Find a Lawyer:** a projekt egy olyan keresőmotort biztosít az állampolgárok és a vállalkozások számára, amelyen keresztül könnyen találhatnak ügyvédet az Európai Unió tagállamaiban a megfelelő keresési kritériumok (például ország, nyelv vagy szakterület) megadásával. A keresőmotor az e-Justice Portálon keresztül érhető el.

g) **Pro-Codex:** Az e-CODEX támogatja az igazságszolgáltatáshoz kapcsolódó határon átnyúló biztonságos elektronikus kommunikációt is. A Pro-Codex a gyakorló jogászok, így például az ügyvédek és közjegyzők határon átnyúló kommunikációját hivatott elősegíteni.

h) **IRI:** A projekt (Interconnection of Insolvency Registers) a nemzeti fizetésképtelenségi rendszerek információinak összekapcsolását célozza. A fizetésképtelenségi eljárásban érintett adásra vonatkozó releváns adatok az e-Justice Portál többnyelvű és egységes keresőmotorján keresztül lennének elérhetőek.

A tagállamok támogatására és a rendszer különböző polgári és büntetőeljárások során történt használatával kapcsolatos tapasztalataira építve az e-CODEX-ben megvan a potenciál arra, hogy az Unióban a határokon átnyúló eljárásokban az elektronikus adatok biztonságos továbbításának fő digitális megoldásává váljék. Az e-CODEX projekttámogatásának értékelésében a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy az e-igazságügyi kísérleti projekt biztosította az igazságügyi együttműködés terén a biztonságos és megbízható információcsere elérésének fő építőelemeit. A Bizottság ezért az e-CODEX-et tekinti a fő eszköznek²⁸ és etalonnak a nemzeti informatikai rendszerek közötti interoperábilis, biztonságos és decentralizált kommunikációs hálózat létrehozásához a határokon átnyúló polgári és büntetőjogi eljárásokban.

---

²⁸ A Bizottság *Az igazságszolgáltatás digitalizációja az Európai Unióban – Lehetőségek eszköztára* című, 2020. december 2-án közzétett közleménye (COM(2020) 710) ekként fogalmaz: „az e-CODEX mint a biztonságos digitális kommunikáció fő szabványa a határokon átnyúló bírósági eljárások során”. <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0710&from=EN>

IV. Az eEDES mint az európai igazságügyi együttműködés új eszköze

Az Unióban a bűnügyi nyomozások és a büntetőeljárások során történő igazságügyi együttműködésre és információcserére szolgáló digitális eszközök modernizációja az egyre fokozódó biztonsági fenyegetések és a technológiai változások ütemének fényében elengedhetetlen feladat. Az Európai Bizottság mindezen követelményeknek való megfelelés érdekében a határokon átnyúló büntető ügyekben használható, az európai nyomozási határozat és bűnügyi jogsegélykérelem, valamint az ezekhez kapcsolódó nagyméretű elektronikus bizonyítékok biztonságos továbbítását lehetővé tevő digitális platform, az e-CODEX alapú *eEDES rendszer* felállításán dolgozik, amelynek éles üzemeltetése 2022 áprilisában elindul.

Az elektronikus bizonyítékok digitális cseréjére szolgáló rendszer olyan informatikai eszköz, amelynek segítségével a tagállamok hatóságai biztonságosan, digitális formában oszthatnak meg egymással nyomozási határozatokat, kölcsönös jogsegély iránti kérelmeket, valamint kapcsolódó bizonyítékokat. Jelenleg a hatóságok kérelmeiknek elküldéséhez, valamint a bizonyítékok fogadásához olyan postai, illetve elektronikus módszereket használnak, amelyek nem mindig rendelkeznek megfelelő biztonsági szinttel. Tekintettel az elektronikus bizonyítékok gyors biztosításának egyre növekvő igényére a határokon átnyúló nyomozások során, a tagállamok kifejezték igényüket egy biztonságos platform kialakítása iránt. Az eEDES létrehozásának célja az volt, hogy az adatcsere biztonságának garantálása, valamint a továbbított dokumentumok hitelességének és sértetlenségének ellenőrzési lehetősége mellett növelje a meglévő együttműködési eljárások hatékonyságát és gyorsaságát. Kialakítása egyúttal a nemzeti ügyviteli rendszerekkel való interoperabilitást is szolgálja. Valódi hozzáadott értékkel természetesen az bír majd, ha valamennyi tagállam (várhatóan még 2022-ben) csatlakozik az eEDES rendszeréhez.

A platform kiemelt jelentőségét az adja az, hogy ez lehet az első olyan interoperábilis alkalmazás, amelyhez valamennyi európai uniós tagállam csatlakozik. A rendszer többéves fejlesztések eredményeként, valamennyi tagállam szakértőinek bevonásával jött létre. Az eEDES elsődlegesen az európai nyomozási határozatok (ENYH) és bűnügyi jogsegélykérelmek túlnyomó részét kibocsátó ügyészségi szervezet, valamint a bűnügyi jogsegélykérelmek kisebb hányadát kibocsátó bírósági szervezet munkáját segítheti azáltal, hogy ezen ügyek hatékony és biztonságos, valamint hiteles adat- és információforgalmát, ügykezelését biztosítja az igazságügyi együttműködés e-CODEX alapokon működő közös elektronikus platformja alkalmazásával.

A Bizottság *Az igazságszolgáltatás digitalizációja az Európai Unióban – Lehetőségek eszköztára* című, 2020. december 2-án közzétett közleményében leszögezte, hogy az eEDES további fejlesztésre szorul, melynek körében az új, elektronikus bizonyítékokról szóló rendelet keretein belül is lehetővé válna az illetékes hatóságok és érintett szolgáltatók közötti biztonságos kommunikáció, amely továbbá biztosítaná a tagállamok hatóságai és az érintett bel- és

igazságügyi ügynökségek közötti biztonságos kommunikációt is. A Bizottság nem titkolt célja, hogy az eEDES-hez kifejlesztett technikai alkotóelemek a későbbiekben olyan újrahasznosítható eszközökké fejlődjenek tovább, amelyek az Unió határokon átnyúló polgári, kereskedelmi és büntető jogszabályainak digitalizációját szolgálják. Ebben a vonatkozásban az eEDES jövőbeli alkalmazási köre az igazságügyi együttműködési eljárások digitalizációjára vonatkozó jogalkotási javaslatban kerül rögzítésre. A Bizottság 2021 decemberében közzétett, *a határokon átnyúló polgári, kereskedelmi és büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés digitalizációjáról, valamint az igazságügyi együttműködés területén egyes jogi aktusok módosításáról* szóló horizontális rendelettervezete az eEDES-t már mint a későbbiekben fejlesztendő referencia implementációk bázisát jelöli meg.²⁹

A eEDES referencia implementáció architektúrája moduláris rendszerben épül fel, amely alkalmassá teszi bármely jogi eszközzel összefüggésben való felhasználásra, függetlenül annak büntető vagy polgári jellegétől. A rendszer egyúttal azt is biztosítja, hogy az abban bonyolódó adatcsere kizárólagosan az adott ügyben érintett két tagállam között, biztonságos csatornán keresztül menjen végbe. A moduláris felépítésnek köszönhetően a későbbiekben új munkafolyamatok és űrlapok anélkül kerülhetnek bevezetésre, hogy az megzavarná a már működő folyamatokat.

Jelenleg három bűnügyi eljárástípus kezelésére alkalmas a rendszer, (i) a kölcsönös bűnügyi jogsegélykérelmekkel (MLA), (ii) az európai nyomozati határozattal (EIO/ENYH), valamint (iii) titkos lehallgatás iránti megkeresésekkel (ITN) összefüggő adatcsere bonyolítható ezen keresztül. 2025-től bővül a kör a polgári igazságügyi együttműködés terén a (iv) bizonyításfelvételi (ToE) és (v) kézbesítési (SoD) rendeletek hatálya alá tartozó eljárásokkal³⁶ – amelyek alkalmazói köre kiterjed a tagállami közjegyzőkre és végrehajtókra is –, 2029-től pedig terv szerint valamennyi polgári és büntetőeljárásban ez az eszköz lesz alkalmazandó.

---

²⁹ *A határokon átnyúló polgári, kereskedelmi és büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés digitalizációjáról, valamint az igazságügyi együttműködés területén egyes jogi aktusok módosításáról* szóló rendelet indoklása (COM(2021)759): „A rendelet végrehajtásához egy decentralizált informatikai rendszer létrehozására és karbantartására lesz szükség. Ez a rendszer az egyes tagállamok, uniós intézmények, ügynökségek vagy szervek egyéni felelőssége és irányítása alatt működő nemzeti informatikai rendszerek és kölcsönösen átjárható hozzáférési pontok hálózata, amely lehetővé teszi a határokon átnyúló biztonságos és megbízható információcserét. Amennyiben a tagállamok még nem fejlesztettek ki megfelelő nemzeti informatikai rendszereket, a Bizottság referenciaalkalmazás szoftvert biztosít, amelyet a tagállamok ehelyett használhatnak. A referenciaalkalmazás szoftver az eEDES-re és az iratkézbesítési/bizonyításfelvételi informatikai rendszer(ek)re épül. Ezek az elektronikus rendszerek már most is többfunkciós megközelítést követnek, és azokra lehet építeni, elkerülve ezáltal a szükségtelen kiadásokat.” <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0759&from=HU> ³⁶ Mindezekről bővebben ld. az I. fejezetet.

V. A hazai fejlesztések súlypontjai

Magyar részről kiemelkedőek a polgári eljárások igazságszolgáltatáshoz való gyors és hatékony hozzáférés érdekében történő digitalizációjának legújabb eredményei és tapasztalatai, valamint az Országos Bírósági Hivatal (OBH) Digitális Bíróság projektjének vívmányai, melyeknek köszönhetően az OBH és a magyar bírói szervezet világszerte jelentős szerepet vállal az igazságügyi informatikai tudás- és technológia fejlesztésében.

Az OBH vívmányai közé tartozik a bírósági eljárások iratainak teljes elektronizálása (e-akta); az elektronikus iratkézbesítéssel és iratbetekintéssel, elektronikus aláírással és aláírás-hitelesítéssel fémjelzett bírósággal történő elektronikus kapcsolattartás (e-per); a Via Video projekt, melynek keretében a bírósági tárgyalótermek digitális video- és hangfelvételi, valamint átviteli rendszerekkel kerültek felszerelésre, összekapcsolva mindezeket a kísérleti projekt keretében már tesztelés alatt álló hangfelismerő rendszerrel; továbbá olyan kényelmi szolgáltatások, mint az eljárási időtartam kalkulátor, a bírósági fizetési portál, az elektronikus tájékoztató és figyelmeztető rendszer, az e-panasz; a bírói munkát megkönnyítő beszédfelismerő- és leíró szoftver; valamint a bírósági határozatok továbbfejlesztett közzététele és anonimizálása, melynek köszönhetően a bírósági határozatok egységes, gyorsabb és hatékonyabb keresést lehetővé tevő határozattárban elérhetőek.

Mindezen fejlesztések célja az igazságszolgáltatáshoz való gyorsabb és egyszerűbb állampolgári hozzáférés biztosítása. Emellett fontos szempont az ismétlődő feladatok, folyamatok automatizálása és költséghatékonyabbá tétele; továbbá a jogállamiság és jogbiztonság követelményével összhangban a bírósági határozatokhoz való hozzáférés javítása.

Hazánk igazságügyi digitalizáció terén elért eredményeinek köszönhetően a bíróságok a Covid19 járvány ideje alatt is jelentős fennakadások nélkül folytathatták működésüket. A távmeghallgatások száma 2020-ban havonta 1000 felett volt, a személyes jelenlételet igénylő eljárási cselekményeket egyes területeken túlnyomórészt ezek váltották fel. Távmeghallgatással a bírósági kihallgatások, illetve peres felek, terheltek, tanúk, szakértők esetén a meghallgatások a két bírósági végpont helyszíne közötti folyamatos, ellenőrzött és valós idejű kép- és hangkapcsolat biztosításával bonyolíthatóak.

Büntetőügyekben az online távmeghallgatásoknak köszönhetően lehetővé vált a tárgyalások zavartalan megtartása bírósági végpontok igénybevétele nélkül is. A védők, ügyészek, szakértők így személyes megjelenés nélkül, akár külföldről, online bekapcsolódva tudnak részt venni a tárgyalásokon. 2020 decemberében a büntetés-végrehajtási előállítások több mint 80%-át távmeghallgatás váltotta ki.

Az igazságügyi digitalizáció jelenlegi legfőbb kihívása az eljárások egyes szereplői (rendőrség, ügyészség, bíróság, nemzeti hatóságok) által használt szakrendszerek különbözősége és e rendszerekben kezelt adatok korlátozott megfeleltethetősége. Hatványozottan jelentkeznek interkonnektivitási, interoperabilitási problémák a határokon átnyúló igazságügyi

együttműködés során, ahol a kommunikáció, adattovábbítás a fentiekén túlmenően az egyes tagállamok eltérő rendszereinek korlátaiba is ütközik. Az interoperabilitás megvalósításának alapvető feltétele lenne, hogy a digitális igazságszolgáltatásban használt platformok standardizált nyelven kommunikáljanak egymással, ezért az európai uniós fejlesztések során elsődleges szempont kell, hogy legyen az egységes, mindenki által kötelezően alkalmazandónak elfogadott, formai követelményeket kikényszerítő műszaki „nyelv”, melynek meghatározása során nem célszerű a meglévő nemzeti rendszerekből kiindulni. Kiváló és kiemelkedő példája az átfogóan alkalmazható, interoperabilitást lehetővé tevő megoldásnak az e-CODEX rendszer. Az e-igazságszolgáltatási megoldások kötelező alkalmazása előtt fontos harmonizálni, illetve egyes területeken akár megközelítőleg egységesíteni a kommunikáció alapjául szolgáló informatikai megoldásokat, és növelni a tagállamok közötti interoperabilitást. A szigetyszerű fejlesztések helyett egymással együttműködni képes rendszerekre van szükség. Mindezekhez elengedhetetlen a megfelelő uniós finanszírozási források megléte.

Büntető anyagi jogi és eljárásjogi szempontból kiemelten hasznosak azok az uniós kezdeményezések, amelyek a tagállamok közötti ügyforgalom, jellemzően jogsegély forgalom gyorsítása érdekében digitális csatornák bevezetését támogatják. A tagállamokon belül, így Magyarországon is általánossá vált a büntetőeljárásokban az elektronikus kapcsolattartás, de a digitális kommunikáció általánossá tétele a tagállamok közötti forgalomban is feltétlenül szükséges ahhoz, hogy a határon átnyúló elem miatt ne lassuljanak le az eljárások. A tagállamok közötti jogsegélyforgalom gyorsítása hatékonyabbá teheti a tagállami büntetőjog társadalomvédelmi céljainak érvényesülését is, ezzel a bűncselekmények áldozatává váló, jellemzően kiszolgáltatottabb társadalmi csoportok védelme is magasabb szintre emelhető. A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló irányelv jogi oldalról már lehetővé teszi az elektronikus csatornák használatát, ennek technikai megvalósíthatósága kiemelt feladat, ezért különös jelentősége van az e-CODEX alapú eEDES rendszerhez való tagállami csatlakozások ösztönzésének.

A. eEDES

Magyarországon folyamatban van az eEDES rendszerhez való csatlakozás technikai feltételeinek megteremtése, amely a büntetőügyekben folytatott gyors és hatékony igazságügyi együttműködés kereteit teremti meg. Az Igazságügyi Minisztérium (a továbbiakban: IM) a Legfőbb Ügyészséggel együttműködve a Belügyminisztérium BBA-5.2.2/16 számon, „*A nemzetközi bűnügyi adat-, információcsere fejlesztése, interoperabilitás fokozása*” címmel kiírt felhívására pályázatot nyújtott be, amelyet a felelős hatóság 2021 januárjában támogatásra érdemesnek ítélte. A konzorciumi projekt keretében a BBA Alap 2014-2020-as költségvetési ciklusra előirányzott keretéből fennmaradó forrás terhére az európai igazságügyi együttműködés terén létrejött eEDES (via e-CODEX) projekthez való hazai csatlakozás első ütemét valósítjuk

meg. A Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet alapján az Igazságügyi Minisztérium az igazságügyért való felelőssége körében fejleszti és felügyeli az igazságügyi informatikai rendszerek működését és kialakítja az igazságügyi statisztika rendszerét. Ezen felhatalmazás alapján az IM üzemeltetésébe kerül az e-CODEX nemzeti átjárója, amelyhez az egyes e-CODEX alkalmazások (köztük az eEDES) tekintetében a hazai ügykezelő rendszerek csatlakozói kapcsolódnak majd.

B. iSupport

A gyermektartásdíj és a családi tartásdíjak egyéb formáinak nemzetközi behajtásáról szóló 2007-es hágai egyezmény alapján, továbbá *a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről* szóló 4/2009/EK rendeletben rögzített kötelezettsége alapján az Igazságügyi Minisztérium központi hatóságként működik közre a tartásdíj végrehajtására irányuló nemzetközi ügyekben. Az Egyezményben részes államok és az Európai Unió tagállamainak központi hatóságai közötti ügyiratforgalom jelenleg elsősorban hagyományos, papír alapú (kivételesen e-mail, fax) kommunikáció útján zajlik. A nemzetközi tartásdíj ügyek hatékony és biztonságos adat- és információforgalmát, valamint ügykezelését biztosítja a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia (HCCH) által létrehozott *iSupport* ügykezelő és kommunikációs rendszer. Az *iSupport* célja a határon átnyúló bírósági, hatósági eljárások digitalizációjának előmozdítása és a tagállami bíróságok (hatóságok) közötti kommunikáció megkönnyítése a biztonságos információtovábbítást lehetővé tevő kapcsolódási pontok útján.

Az Igazságügyi Minisztérium a fent említett rendszerhez való csatlakozás érdekében, az infrastruktúra kiépítésének költségei fedezésére pályázatot nyújtott be az Európai Bizottság által létrehozott Connecting Europe Facility Telecom felhívására. A Bizottság a pályázatot támogatásra érdemesnek ítélte, így a támogatási megállapodás aláírását követően, 2020 végén megkezdődött a projekt megvalósítása.

VI. Fenntarthatóság az e-CODEX rendelettervezet tükrében

A. Jogi háttér

2020. december 2-án került közzétételre a Bizottság által a határokon átnyúló polgári és büntetőeljárások során alkalmazandó digitalizált kommunikációs rendszer (az e-CODEX rendszer) létrehozásáról szóló rendeletre – és ezzel összefüggésben az eu-LISA rendelet³⁰ módosítására – vonatkozó javaslat. A tervezet az EUSZ 2. és 19. cikkére, valamint az Alapjogi

---

³⁰ (EU) 2018/1726 rendelet

Charta 47. cikkére hivatkozással utal arra, hogy az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés alapvető jog és a jogállamiság egyik alapeleme is, amely az uniós tagállamok közös alapértéke; a tagállamoknak az uniós jog hatálya alá tartozó területeken hatékony jogvédelmet kell biztosítaniuk, illetve mindenkit meg kell, hogy illessen a független bírósághoz fordulás joga és tisztességes eljáráshoz való jog. A tervezet hangsúlyozza, hogy a digitális változások közepette is biztosítani kell a hatékony jogvédelmet, a jogállamiságba vetett bizalom erősítését, a független igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést, a tisztességes eljárást, a polgárközpontúságot, az esélyegyenlőséget, a sérülékeny csoportok és az áldozatok védelmét, és megjegyzi, hogy a digitális technológiák használata pozitívan járulhat hozzá a jogállami standardok alkalmazásához és az alapjogok tiszteletben tartásához.

B. Az e-CODEX rendelet

A rendelet a Bizottság javaslata alapján az EUMSZ 294. cikke szerinti rendes jogalkotási eljárásban³¹ kerül elfogadásra. 2022 március végén az Európai Parlament első olvasatban elfogadta a tárgyalások során kikristályosodott kompromisszumos szövegjavaslatot, amely állásponttal a Tanács is egyetért. A rendelet elfogadása esetén annak hatályba lépése 2023. július 1-től várható.

Az e-CODEX-ről szóló rendelettervezet (e-Communication via Online Data Exchange) megteremti az e-CODEX rendszer használatának jogalapját és ennek irányításával az észtrországi illetőségű eu-LISA Ügynökséget (*European Agency for the Operational Management of Large-Scale IT-systems in the Area of Freedom, Security and Justice*)³² bízza meg, amely ezt a feladatot 2023 júliusától látná el.

Az új rendelet hatálya mindarra az e-CODEX alkalmazásával bonyolódó adat-, illetve információtovábbításra kiterjed majd, amely a rendelet mellékletében felsorolt polgárikereskedelmi és büntetőeljárások keretében valósul meg (pl. *kézbesítés, bizonyításfelvétel, tartás, Brüsszel Ia, Brüsszel IIa rendelet*). A javaslat célja egy stabil irányítási struktúra felépítése, átlátható döntéshozatali mechanizmussal, a tagállamok és más érintettek bevonásával. A javaslat szerint az e-CODEX platform hatékonyabbá teszi majd a polgárikereskedelmi és büntetőügyekben való igazságügyi együttműködést, továbbá a bűnözés elleni harc terén is előrelépést hoz. Ennek érdekében a javaslat többek között rendelkezik a Bizottság

---

³¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A12016E294>

³² Az ügynökséget az Európai Parlament és a Tanács szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség nagyméretű IT-rendszereinek üzemeltetési igazgatását végző európai ügynökség létrehozásáról szóló 1077/2011/EU rendelete (2011. október 25.) hozta létre, a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség nagyméretű IT-rendszereinek üzemeltetési igazgatását végző európai uniós ügynökségről (eu-LISA) szóló 2018/1726/EU rendelet (2018. november 14.) pedig megerősítette a megbízatását. (<https://www.eulisa.europa.eu/About-Us/Legal-Basis>). Utóbbi rendelt értelmében az eu-LISA jogi személyiséggel rendelkező szabályozó ügynökség, székhelye Tallinn.

feladatairól (végrehajtási aktus elfogadása a technikai specifikációkról, az átadás/átvétel lebonyolításáról), meghatározza a tagállamok feladatait (nemzeti kapcsolódási pontok létesítése és fenntartása), és megnevezi az eu-LISA-t terhelő kötelezettségeket is, különös tekintettel a biztonsági, illetve adatvédelmi szempontokra, továbbá kitér a költségviselésre is. Az e-CODEX a 2009-2013. évi e-igazságügyi cselekvési terv nyomán jött létre a határon átnyúló bírósági eljárások digitalizációjának előmozdítása és a tagállami bíróságok (hatóságok) közötti kommunikáció megkönnyítése érdekében. Az ebben foglalt szoftver-csomag révén biztonságos információtovábbítást lehetővé tevő kapcsolódási pontok hozhatók létre. Az e-CODEX jelenleg uniós finanszírozással, a tagállamok és más szervezetek részvételével működik.

Az e-CODEX rendelettervezetet a Bizottság által készített hatásvizsgálat³³ támasztja alá. A hatásvizsgálat konklúzióként megállapítja, hogy az e-CODEX rendszer alkalmazása az igazságszolgáltatás digitalizálása terén megkönnyítené és felgyorsítaná a határokon átnyúló igazságügyi együttműködést, illetve használata a határokon átnyúló polgári és büntetőeljárásokban a nemzeti bíróságok munkáját is eredményesebbé tenné. A hatásvizsgálat alapján az eu-LISA mint uniós szabályozó ügynökség megfelelő kapacitással rendelkezik ahhoz, hogy a rendszer üzemeltetését végezze, továbbá, hogy a tagállamok technikai felkészültségéhez mérten módosítsa a szóban forgó e-CODEX rendszert. A hatásvizsgálat megerősíti, hogy a decentralizált informatikai rendszer használata költség és időhatékonyabbá hatékonyabbá tenné a határokon átnyúló polgári és büntetőeljárások folyamatát, például az európai fizetési meghagyás iránti kérelmek vagy a kis értékű követelések európai eljárása szerinti kérelmek bíróságokhoz történő online benyújtásával.

A rendelet I. fejezete az általános rendelkezéseket tartalmazza, beleértve a rendelet tárgyát (1. cikk) és hatályát (2. cikk) és a rendeletben használt kulcsfogalmak meghatározását (3. cikk). A rendelet határokon átnyúló kommunikációra szolgáló decentralizált informatikai rendszert hoz létre abból a célból, hogy elősegítse dokumentumok, megkeresések, jogi űrlapok, bizonyítékok és egyéb információk biztonságos és megbízható elektronikus cseréjét a határokon átnyúló polgári és büntetőeljárások során. A rendelet hatálya az I. mellékletben felsorolt, az igazságügyi együttműködés területén elfogadott jogi aktusok alapján végbemenő határokon átnyúló polgári és büntetőeljárásokkal összefüggésben az e-CODEX rendszer útján történő elektronikus információtovábbításra terjed ki.

A rendelet rögzíti az e-CODEX rendszer meghatározását és összetételét, a rendszer üzemeltetésének igazgatását az eu-LISA ügynökségre telepíti; továbbá meghatározza a Bizottság, a tagállamok és a felhatalmazott e-CODEX hozzáférési pontokat működtető szervezetek felelősségi körét.

---

³³ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/law/cross-border_cases/documents/e-codex-impact-assessment_en.pdf

A II. fejezet az e-CODEX rendszer összetétele, funkciói, és a rendszerrel kapcsolatos felelősségi köröket tartalmazza. Ehelyütt kerül meghatározásra, hogy az e-CODEX rendszer alkotóelemeit hozzáférési pontok és a digitális eljárási szabványok együttesen adják (4. cikk), továbbá részletezi a rendszer üzemeltetésében résztvevő felek felelősségi körét. A rendelet rögzíti a rendszer üzemeltetés és irányítás átadás-átvételének a folyamatát, kiköti a rendszer biztonságosságáért való felelősséget, valamint az e-CODEX-et irányító eu-LISA-n belüli szervezeti egységek létrehozását és a rendszerműködtetés folyamatát.

A III. fejezet záró rendelkezései rögzítik, hogy az eu-LISA hatáskörébe tartozó feladatok ellátásával járó költségeket az Európai Unió általános költségvetése fedezi, míg a tagállamok a felhatalmazott e-CODEX hozzáférési pontokról vezetendő jegyzék költségeit maguk fedezik. A felhatalmazott e-CODEX hozzáférési pontokat működtető szervezetek szintén maguk viselik a rendszer kialakításával és működtetésével járó költségeket.

C. Az e-CODEX rendszer operatív irányítása

Az eu-LISA-t létrehozó rendelet szerint az Ügynökség székhelye Észtországban, Tallinnban van, míg a bel-és igazságügyi rendszerek operatív irányítását Strasbourgból végzik. Az ügynökség által üzemeltetett Schengeni Információs Rendszer (SIS II) és Vízuminformációs Rendszer (VIS) technikai fejlesztéséhez, üzemeltetési igazgatásának előkészítéséhez kapcsolódó feladatokat Strasbourgban végezték el, Sankt Johann im Pongauban (Ausztria) pedig kialakították az említett rendszerek tartalék központját, az említett két központ lett helyszíne az ujjlenyomatok összehasonlítására létrehozott Eurodac rendszer üzemeltetésének, továbbá a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség egyéb nagyméretű ITrendszerei technikai fejlesztésének és üzemeltetésének, illetve a nagyméretű IT-rendszerek meghibásodása esetén az azok működését biztosítani képes tartalék központok kialakításának. A 2018/1726/EU rendelet a fenti rendszerek kommunikációs infrastruktúrájával összefüggő feladatokat annak érdekében ruházta át az ügynökségre, hogy egységesebbé váljon a kommunikációs infrastruktúra igazgatása.

Az eu-LISA-t létrehozó rendelet értelmében minden létező és jövőbeli bel-és igazságügyi informatikai rendszert Strasbourgból kell kezelni, de szükséges meghatározni egy helyszínt az igazságszolgáltatási rendszerek irányításához is. Észtország javaslatára az e-CODEX rendszer irányításának helyszíne a 2023. július 1-jétől esedékes ügynökségi átvételtől Tallinnba kerül.

Az EUMSZ 67–89. cikke értelmében további nagyméretű IT-rendszerek előkészítése, fejlesztése és üzemeltetési igazgatása is az ügynökség felelősségi körébe utalható. E rendszereket kizárólag későbbi, önálló uniós jogi aktusok révén lehet az ügynökségre bízni, amelyeket hatásvizsgálatnak kell megelőznie. Az ügynökség teljes autonómiájának és függetlenségének biztosítása, valamint annak érdekében, hogy az e rendeletben rá bízott célkitűzéseket

megfelelően teljesíteni tudja és a feladatokat el tudja végezni, számára megfelelő és önálló költségvetést kell biztosítani, amelynek bevételei az Unió általános költségvetéséből származnak. Az ügynökség finanszírozásáról az Európai Parlament és a Tanács állapodik meg, az uniós költségvetési, valamint mentesítési eljárás alkalmazandó. Az elszámolások, valamint az alapul szolgáló ügyletek jogszerűségének és szabályszerűségének vizsgálatát a Számvevőszék végezi.

Az e-CODEX rendszer fenntartható, hosszú távú üzemeltetési igazgatásának biztosítása érdekében rendelet célja, hogy a rendszernek stabil kormányzási megoldást hozzon létre a tagállamok és más érdekelt felek bevonását biztosító, átlátható döntéshozatali folyamattal. Ezen túlmenően az e-CODEX rendszert olyan módon kell irányítani, ami nem kérdőjelezi meg a nemzeti bíróságok függetlenségét. Ezen célkitűzés olyan kormányzási modellel érhető el, amely biztosítja, hogy a tagállamok igazságszolgáltatásai megfelelően legyenek képviselve, a rendszert irányító szervezethez pedig külön költségvetés legyen rendelve.

Az e-CODEX rendszernek az eu-LISA részére történő átadását megelőző hat hónapos átmeneti időszakban kerül sor az átadási folyamatra a rendszert jelenleg irányító szervezet, azaz az Unió által finanszírozott konzorcium és az eu-LISA között. Ennek során a teljes e-CODEX rendszer kerül átadásra/átvételre, többek között a know-how, a szoftver és a kapcsolódó dokumentáció, valamint a digitális sablonok. Az átadandó szoftver magában foglalja a DOMIBUS Connector-t és a támogató szoftvert, míg a – szintén az e-CODEX részét képező – DOMIBUS Gateway szoftvert továbbra is a Bizottság kezeli. A rendszert irányító konzorcium továbbra is felelős marad az e-CODEX rendszer irányításáért, azonban csak javító karbantartási munkát fog végezni. Támogatnia kell ugyanakkor az eu-LISA-t az e-CODEX rendszer megfelelő irányításának biztosításához szükséges műszaki környezet kialakításában.

A Bizottság szorosan nyomon követi az átadás-átvételi folyamatot, és az eu-LISA csak azzal a feltétellel veszi át az e-CODEX rendszerért való felelősséget, hogy a Bizottság az átadás-átvételt sikeresen befejezettnek nyilvánította. Erre legkorábban 2023. július 1-jén kerülhet sor. Miután az eu-LISA átveszi az e-CODEX rendszert – a végrehajtási jogi aktusokban meghatározott műszaki és szolgáltatási szintű követelmények alapján – biztosítania kell, hogy a meglévő szoftver a változó műszaki környezetben is működőképes maradjon, és igazodjék a változó felhasználói igényekhez. Ezen túlmenően az eu-LISA-nak a jogi vagy szervezeti változásokra tekintettel karban kell tartania vagy frissítenie kell azon eljárások digitális sablonjait is, amelyek céljára az e-CODEX-et használják, továbbá új sablonokat kell létrehoznia azon eszközök számára, amelyek az e-CODEX-et bevezető rendelet hatálya alá tartoznak. A Bizottság ezt követően végrehajtási aktusban rögzíti az e-CODEX ezen eljárások céljára történő használatára és a sablonokra vonatkozó részletes szabályokat.

Az eu-LISA szervezeti működését illetően a tagállamok és a Bizottság az ügynökség működésének hatékony nyomon követése érdekében képviseltetik magukat az ügynökség

igazgatótanácsában. Az igazgatótanács fogadja el az éves munkaprogramot, ellátja az ügynökség költségvetésével kapcsolatos feladatokat, elfogadja az ügynökségre alkalmazandó pénzügyi szabályokat, valamint megállapítja az ügyvezető igazgató hatáskörébe tartozó, az ügynökség operatív feladataihoz kapcsolódó döntéshozatali eljárásokat. Az igazgatótanácsnak feladatait hatékonyan és átlátható módon kell ellátnia. A Bizottság által szervezett megfelelő kiválasztási eljárást és a javasolt jelölteknek az Európai Parlament illetékes bizottsága vagy bizottságai előtti meghallgatását követően az igazgatótanács nevezi ki az ügyvezető igazgatót.

A tagállamok szavazati joggal rendelkeznek az ügynökség igazgatótanácsában valamely nagyméretű IT-rendszer tekintetében, ha rájuk nézve az uniós jog alapján kötelező az adott rendszer fejlesztését, létrehozását, működtetését és használatát szabályozó valamely uniós jogi aktus. A tagállamok továbbá tagot neveznek ki egy adott nagyméretű IT-rendszerrel foglalkozó tanácsadó csoportba, ha rájuk nézve az uniós jog alapján kötelező az adott rendszer fejlesztését, létrehozását, működtetését és használatát szabályozó valamely uniós jogi aktus. A tanácsadó csoportok szükség esetén együttműködnek egymással.

VII. Az Európai Unió igazságügyi digitalizációs jogalkotási csomagja

2021. december 1-jén a Bizottság több kezdeményezést fogadott el az uniós igazságszolgáltatási rendszerek digitalizálására vonatkozóan, amelyek szándéka szerint az igazságszolgáltatás elérhetőségét és hatékonyságát hivatottak javítani. Az intézkedések átfogó célja, hogy a digitális kommunikációs csatornák a határokon átnyúló bírósági eljárások alapértelmezett eszközeivé váljanak, és ezáltal megvalósuljon az igazságszolgáltatás digitalizációjáról szóló 2020-as közleményben meghatározott prioritások egyike.

A fenti jogalkotási kezdeményezések között került közzétételre a *határokon átnyúló polgári, kereskedelmi és büntetőügyekben történő igazságügyi együttműködés és igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés digitalizációjáról* szóló rendelettervezet³⁴. A tervezet két fő problémával foglalkozik: a határokon átnyúló igazságügyi együttműködést érintő hatékonysági problémákkal, másrészt az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés akadályaiival a határokon átnyúló polgári, kereskedelmi és büntetőügyekben.

A rendelet a hatálya alá tartozó, mellékletében felsorolt polgári-kereskedelmi és büntetőjogi tárgyú uniós jogi aktusok tekintetében teremti meg – a tagállami hatóságok, uniós intézmények és az ügyfelek viszonylatában – az elektronikus kommunikáció jogi kereteit. A javaslat lényege és fő nívója abban áll, hogy a tagállamok igazságügyi területen eljáró hatóságai, a releváns uniós ügynökségek és testületek, továbbá természetes és jogi személyek, valamint más entitások közötti kommunikációt általános jelleggel, alapértelmezetten digitálissá teszi, előrevetítve a joghoz, illetve az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés ily módon való javítását, továbbá a megbízhatóbb és hatékonyabb információáramlást. Ennek folytán a tagállamokban a megfelelő digitális kommunikációs csatornáknak a szóban forgó ügyekben rendelkezésre kell állniuk és ezek alkalmazása – rendkívüli körülményektől eltekintve – a bíróságok és más hatóságok között kötelező lesz. A tagállami bíróságok és hatóságok továbbá el kell, hogy fogadják a természetes és jogi személyek által elektronikusan benyújtott, az írásbeli közléssel egyenértékűnek minősülő iratokat azzal, hogy utóbbi személyi kör tekintetében a papír alapú ügyintézés lehetősége is megmarad, különös figyelemmel a sajátos helyzetű, kiszolgáltatott csoportok szempontjaira (mint pl. a kiskorúak, illetve technikai ismeretekkel, eszközökkel nem rendelkező személyek).

Az uniós jogalkotó új jogszabályban jogalapot hoz létre a feleknek az eljárásban videokonferencia, illetve más távkommunikációs eszközök útján való részvételére – egyes specifikus esetkörökre nézve (pl. kiskorúak, gyanúsítottak) külön normákat megállapítva. Emellett a tervezet expliciten rögzíti, hogy az elektronikus iratok elfogadását pusztán ezek elektronikus jellege okán nem lehet megtagadni – nem érintve mindeközben a nemzeti jogrendszerek bizonyítékok érvényességére, elfogadására és bizonyító erejére vonatkozó szabályait. A tervezet rendelkezik az elektronikus aláírások és hivatalos bélyegzők

³⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0759&from=HU>

megfelelőségéről, hivatkozás útján beépítve a *belső piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó elektronikus azonosításról és bizalmi szolgáltatásokról* szóló 910/2014/EU rendelet (eIDAS) szabályait, amelyek jelen kontextusban is irányadóak lesznek. A tervezet az elektronikus díjfizetésre, adatvédelemre és az IT-fejlesztésekkel kapcsolatos költségviselésre vonatkozó szabályokat is tartalmazza.

A tagállamok érintett hatóságai közötti adat-, illetve információforgalom a tervezet szerint a jelen tanulmányban már részletesen érintett biztonságos és decentralizált IT-rendszer, az eCODEX révén valósul meg, amelyet egyrészt az egymással összekapcsolt nemzeti IT-szisztémák és ezekhez rendelt interoperabilis nemzeti hozzáférési pontok, másrészt az Európai Igazságügyi Portálról elérhető Európai elektronikus hozzáférési pontok alkotnak. Már létező adekvát nemzeti IT-rendszer hiányában adott tagállam a Bizottság által e célból kifejlesztett referencia implementációs szoftvert is használhatja. A magán- és jogi személyek az Európai elektronikus hozzáférési pontok útján beadványokat terjeszthetnek elő és ezen keresztül elektronikusan kommunikálhatnak a hatóságokkal; ez előfeltételezi az ügyfél ilyen értelmű előzetes és kifejezett egyetértését. A decentralizált IT-rendszerre vonatkozó kritériumokat (technikai specifikációk és egyéb követelmények, biztonsági szttenderdek) a Bizottság végrehajtási aktusok útján állapítja meg. A rendelet lehetővé tenné

- (i) a felek számára, hogy elektronikus úton kommunikáljanak az illetékes hatóságokkal, vagy bírósági eljárást indítsanak egy másik tagállamból származó féllel szemben;
- (ii) videokonferenciák alkalmazását a határokon átnyúló polgári, kereskedelmi és büntetőügyekben tartott szóbeli meghallgatásokon (távmeghallgatások), melynek eredményeként felgyorsulnak az eljárások, és kevesebb utazásra lesz szükség;
- (iii) a kérelmek, okiratok és adatok nemzeti hatóságok és bíróságok közötti digitális továbbításának lehetőségét; a rendszeren keresztül továbbított iratok jogi hatályát a tagállamoknak el kell ismerniük;
- (iv) az eljárási díjak elektronikus megfizetését, amit a tagállamoknak lehetővé kell tenniük;
- (v) a minősített elektronikus aláírások és bélyegzők elismerését.

VIII. Összegzés

Az elmúlt évtizedben az Unió jelentős erőfeszítéseket tett a határokon átnyúló bírósági eljárások összehangolása és harmonizálása érdekében, mind a polgári, mind a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés terén. A nemzeti szabályok összehangolását elősegítendő számos

jogi aktus került elfogadásra, egyebek mellett a (i) nemzetközi joghatóságra, (ii) a bírósági aktusok és végzések elismerésére és végrehajtására, (iii) a bírósági iratok határokon átnyúló kézbesítésére és (iv) a bizonyításvételre vonatkozóan. Egységes uniós bírósági eljárások jöttek létre, így (i) az európai fizetési meghagyásos eljárás, (ii) a kis értékű követelések európai eljárása, és (iii) az ideiglenes számlázóelrendelő európai végzés eljárása. Mindezen intézkedések eredményes végrehajtásával összefüggésben, a tagállami igazságszolgáltatási rendszerek működésének javítása, az eljárások észszerűsítése, a költségek csökkentése és a hozzáférhetőség javítása érdekében elengedhetetlen az e-igazságügy fejlesztése.

A digitális átalakulás az igazságszolgáltatás területén Magyarország egyik jelenlegi és jövőbeli prioritása. A COVID-19 világjárvány kikényszerítette felgyorsult digitális átállás tükrében ma már vitán felül áll, hogy az igazságügyi ágazatban az informatikai kommunikációs eszközök harmonizálása, illetve esetenként szabványosítása elkerülhetetlen a tagállamok közötti eljárási átjárhatóság, és végső soron az igazságszolgáltatás hatékonyságának növelése érdekében. Világos ugyanakkor, hogy az egyes államok digitális felkészültségében jelentős eltérések mutatkoznak. A határokon átnyúló interoperabilitás támogatása érdekében ezért elengedhetetlen a kölcsönös párbeszéd előmozdítása mellett a tagállamok informatikai rendszereinek eltérő digitalizáltsági szintjéből adódó hiányosságok áthidalása is.

A *digital by default* elv következetes alkalmazása mellett a határokon átnyúló bírósági és hatósági eljárások e-CODEX alapú – azaz az elektronikus rendszerekre vonatkozó tagállami szabályozási és üzemeltetési autonómia tiszteletben tartása mellett a kölcsönös átjárhatóságot biztosító – összehangolása nagyban hozzájárulhat az adatcsere biztonságához, az eljárások időtartamának csökkentéséhez és az igazságszolgáltatás hatékonyságát növelő digitalizálásához Európában. Mindemellett azonban nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy a fenti szempontok nem élvezhetnek elsőbbséget a tagállami elektronikus igazságszolgáltatási rendszerek gyakorlati megfontolásaival és követelményeivel szemben. Az alapértelmezett digitális elv alkalmazásának abban az esetben van létjogosultsága, amennyiben az valóban az egyszerűbb, gyorsabb, megbízhatóbb hozzáférést szolgálja, s a digitalizáció nem válhat öncélúvá. A technológia nem cél, pusztán eszköz – az európai és a tagállami jogrendszerek által biztosított jogok érvényesítése érdekében. Ennek figyelembevételével szükséges mérlegelni az egyes eljárások tekintetében az átállásra biztosított határidők és a szükségessé váló fejlesztések költségvonzatainak kérdését.

A folyamatban lévő uniós jogalkotás okán jelen tanulmány a teljesség igénye nélkül kísérelt meg betekintést adni az európai igazságügyi együttműködés digitalizáció okozta akut kihívásaiba, és az e-CODEX alapú megoldások egyes kérdéseibe. A Bizottság végrehajtási aktusai egyelőre nem ismertek, az eEDES rendszeren és a már folyamatban lévő e-CODEX projekteken túlmenően az implementációs folyamat a következő években indul el, ezért számos gyakorlati

BBA-5.2.2/16-2020-00001 sz. pályázat – Az európai igazságügyi együttműködés kihívásai a digitalizáció korában és az e-CODEX rendszer mint az e-igazságügyi együttműködés új eszköze

kérdés vár még e tárgykörben tisztázásra. A jogalkotási folyamat lezárultát követően, a hazai implementációs tapasztalatok fényében a téma további vizsgálódást és átfogó értékelést érdemel.

Ajánlott irodalom

A polgári és kereskedelmi ügyekben folytatott igazságügyi együttműködésre vonatkozó európai uniós jogszabályok gyűjteménye (Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2013)

Judit HARMATI - Liliana LARIS - Tamas MERESZ (consultant: Barna MISKOLCZI):

International Cooperation in Criminal Matters in the European Union. THEMIS Initial Training International Competition, Third Edition. National Institute of Magistracy, Bucharest, 2008

Hans G. NILSSON: *From classical judicial cooperation to mutual recognition* (Revue internationale de droit pénal - Le droit pénal de l'Union européenne 2006/1-2 (Vol. 77.), 53-58.)

Stoyan PANOV: *Harmonize, Recognize or Minimize: A Borderless European Judicial Space? The Application of the European Arrest Warrant and Its Effect on EU Integration* - Presented at the Sixth Annual Conference 'Collapsing Europe' at the University of Birmingham in 2012.

Xavier RONSIN: *L'Intelligence artificielle au service de la Justice européenne, mythes, espoirs, réalités et cadre éthique*. „A digitális technológia és a mesterséges intelligencia új kihívásaival szembenező európai igazságszolgáltatás” címmel 2021. október 5-én Gödöllőn lezajlott európa tanácsi igazságügyi miniszteri konferencián elhangzott előadás vázlat.

<https://rm.coe.int/intervention-xavier-ronsin-2763-5492-2244-v-1/1680a40be8>

Gregor STROJIN: *Use of e-devices in judicial proceedings in a Convention-compliant manner*.

„A digitális technológia és a mesterséges intelligencia új kihívásaival szembenező európai igazságszolgáltatás” címmel 2021. október 5-én Gödöllőn lezajlott európa tanácsi igazságügyi miniszteri konferencián elhangzott előadás vázlat. <https://rm.coe.int/intervention-gregorstrojin-2786-0306-9188-v-1/1680a40bb3>

VARGA Judit „A digitális technológia és a mesterséges intelligencia új kihívásaival szembenező európai igazságszolgáltatás” címmel 2021. október 5-én Gödöllőn lezajlott európa tanácsi igazságügyi miniszteri konferencián elhangzott nyitó beszéde.

[https://www.facebook.com/watch/live/?extid=NS-UNK-UNK-UNK-IOK0TGK1C&ref=watch_permalink&v=408715957318176](https://www.facebook.com/watch/live/?extid=NS-UNK-UNK-UNK-UNK-IOK0TGK1C&ref=watch_permalink&v=408715957318176)

Frank WOOD: *E-justice: Unlocking the full potential of European e-commerce*.

https://www.ecodex.eu/sites/default/files/2021-12/MS%204.5.1.%20EmJ_e-commerce_whitepaper_finalversion.pdf

Study on the use of innovative technologies in the justice field – Final report. European Commission, Directorate-General for Justice and Consumers

<https://op.europa.eu/hu/publication-detail/-/publication/4fb8e194-f634-11ea-991b01aa75ed71a1/language-en>

Hivatkozott jogszabályok, egyezmények és közlemények jegyzéke

A 2019–2023-as időszakra szóló európai e-igazságügyi cselekvési terv (2019/C 96/05) [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XG0313\(02\)&from=HU](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XG0313(02)&from=HU)

A Tanács 2019–2023-as időszakra szóló európai e-igazságügyi stratégiája (2019/C 96/04) [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XG0313\(01\)&from=HU](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XG0313(01)&from=HU)

Az Európa Tanács Budapesten, 2001. november 23-án kelt Számítástechnikai Bűnözésről szóló Egyezménye. Vö. 2004. évi LXXIX. törvény az Európa Tanács Budapesten, 2001. november 23-án kelt Számítástechnikai Bűnözésről szóló Egyezményének kihirdetéséről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0400079.tv>

2020/1784 (EU) rendelet tagállamokban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről (iratkézbesítés) <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32020R1784&qid=1649684539188>

2020/1783 (EU) rendelet a tagállamok bíróságai között a polgári és kereskedelmi ügyekben a bizonyításfelvétel tekintetében történő együttműködésről (bizonyításfelvétel) <https://eurlex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:32020R1783>

A tamperei Európai Tanács (1999. október 15-16.) elnökségi következtetései https://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm

2018/1805 (EU) rendelet a befagyasztást és az elkobzást elrendelő határozatok kölcsönös elismeréséről <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1805&from=HU>

2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200180.tv>

1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99600038.tv>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0041&from=LT>

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

Az Európai Parlament és a Tanács 2014/41/EU IRÁNYELVE (2014. április 3.) a

BBA-5.2.2/16-2020-00001 sz. pályázat – Az európai igazságügyi együttműködés kihívásai a digitalizáció korában és az e-CODEX rendszer mint az e-igazságügyi együttműködés új eszköze

büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0041&from=LT>

A kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló európai egyezmény (Strasbourg, 1959.04.20., ETS No. 030), <https://rm.coe.int/16800656ce>

Az Európai Unió Tanácsának észtl elnöksége alatt, a 2017. október 6-án tartott miniszteri találkozóán tett tallinni nyilatkozat az e-kormányzatról,

<https://www.eu2017.ee/news/insights/tallinn-declaration-egovernment-ministerial-meetingduringestonian-presidency>.

Tanácsi következtetések – 2016-2020-as e-kormányzati cselekvési terv: a digitális kormányzat digitális átalakulásának felgyorsítása <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12359-2016-INIT/en/pdf>

A Bizottság közleménye - Az európai közszolgáltatások interoperabilitása felé (COM(2010) 744) <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/HU/TXT/?uri=CELEX%3A52010DC0744&qid=1649751738269>

A Bizottság közleménye az Európai interoperabilitási keret végrehajtási stratégiájáról (COM(2017)134) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A52017DC0134&qid=1649751738269>

910/2014/EU rendelete a belső piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó elektronikus azonosításról és bizalmi szolgáltatásokról, valamint az 1999/93/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/HU/TXT/?uri=CELEX:32014R0910>

A Bizottság Az igazságszolgáltatás digitalizációja az Európai Unióban – Lehetőségek eszköztára című, 2020. december 2-án közzétett közleménye (COM(2020)710) <https://eurlex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0710&from=EN>

A határokon átnyúló polgári, kereskedelmi és büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés digitalizációjáról, valamint az igazságügyi együttműködés területén egyes jogi aktusok módosításáról szóló rendelet tervezete (COM(2021)759) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0759&from=HU>

2018/1726 (EU) rendelet a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség nagyméretű IT-rendszereinek üzemeltetési igazgatását végző európai uniós ügynökségről (euLISA), az 1987/2006/EK rendelet és a 2007/533/IB tanácsi határozat módosításáról, valamint az 1077/2011/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/HU/TXT/?uri=celex:32018R1726>

Hatásvizsgálat a határokon átnyúló polgári és büntetőügyekben folytatott kommunikációra szolgáló számítógépes rendszerről (e-CODEX-rendszer), valamint az (EU) 2018/1726 rendelet

